

ЗАВОД ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА
Центар за стручно и уметничко образовање

МАТУРСКИ ИСПИТ У ОГЛЕДНИМ ОДЕЉЕЊИМА

ШКОЛСКА 2006/07.ГОДИНА

**Мирјана Бојанић
Дејана Милијић Субић
Јелена Илић**

БЕОГРАД, 2007

УВОД

Модернизација друштва и усмереност ка економском и технолошком развоју подразумевају иновирање како општих, тако и специфичних циљева стручног образовања. У том смислу стручно образовање у Србији ће, пре свега, бити усмерено на стицање стручних знања и развој кључних компетенција неопходних за успешан рад, даље учење и постизање веће флексибилности у савладавању променљивих захтева света рада и друштва у целини и већу мобилност радне снаге.

Да би се обезбедило побољшање квалитета, укључиле интересне групе и социјални партнери, обезбедио ефикасан трансфер знања али и стицање вештина код свих учесника у образовном процесу уз пуно уважавање етничких, културолошких и лингвистичких различитости, Министарство просвете Републике Србије започело је припреме за реорганизацију и реформу система стручног образовања, доношењем Стратегије развоја стручног образовања у Србији коју је усвојила Влада Републике Србије децембра 2006. године.

Реформа средњег стручног образовања започела је шк. 2002/03. године, увођењем **седам** огледних наставних програма у средње стручно образовање, у подручју рада пољопривреда, производња и прерада хране, у трајању од три односно четири године. Школске 2003/04. године уведено је још деветнаест нових програма огледа у још осам подручја рада.

Прва генерација ученика који су се образовали по новим четворогодишњим програмима за образовне профиле ветеринарски техничар, пољопривредни техничар и прехранбени техничар, прошле године је завршила своје школовање полагањем матурског испита. Школске 2006/07. године матурски испит су полагали ученици који су се школовали по огледним програмима, у седамнаест четворогодишњих образовних профила. У табели 1 дат је преглед одељења у којима је реализован матурски испит, по подручјима рада, образовним профилима и школама.

Програм матурског испита у свим огледним образовним профилима припремљен је уз консултације и према захтевима социјалних партнера – Уније послодаваца, Привредне коморе Србије, одговарајућих пословних удружења и уз активно учешће средњих стручних школа у којима се спроводи оглед. Овај програм настао је на основу свеобухватног истраживања различитих међународних концепата матуре, уз уважавање постојећих искустава у овој области у Републици Србији.

Програм матурског испита је један од чинилаца квалитета стручног образовања. Њиме се:

- проверава усвојеност неопходних знања, вештина, тј. стручних компетенција у оквиру образовног процеса и
- објективност оцењивања

од стране независних испитних комисија. У њиховом саставу су представници локалне средине – стручњаци у датој области и наставници школа у којима су се ученици образовали.

За сваки образовни профил припремљен је приручник за полагање матурског испита. Овај приручник намењен је средњим стручним школама у којима се спроводи **огледни** наставни програм за одговарајући образовни профил у трајању од четири године, социјалним партнерима и свим другим институцијама и појединцима заинтересованим за ову област. Приручнике је припремио Завод за унапређивање образовања и васпитања – Центар за стручно и уметничко образовање (у даљем тексту: Центар).

Овај документ ће у наредном периоду бити унапређиван и прошириван у складу са захтевима и потребама сваког образовног профила, школа и социјалних партнера.

1. ЦИЉ МАТУРСКОГ ИСПИТА

Матурским испитом проверава се да ли је ученик, по успешно завршеном образовању по програму огледа за одговарајући образовни профил, стекао програмом прописана знања, вештине и главне стручне компетенције за занимање(а) за које се школовао у оквиру образовног профила.

2. СТРУКТУРА МАТУРСКОГ ИСПИТА

Делови матурског испита су:

1. Испит из језика и књижевности на којем се ученик школовао;
2. Испит за проверу стручно–теоријских знања;
3. Матурски практични рад.

3. УСЛОВИ ЗА ПОЛАГАЊЕ МАТУРСКОГ ИСПИТА

Матурски испит може да полаже ученик који је успешно завршио четири разреда средње школе по програму огледа за одговарајући образовни профил.

Посебни услови за полагање матурског испита за сваки образовни профил прописују се појединачним Приручницима.

4. ИСПИТ ИЗ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ НА КОЈЕМ СЕ УЧЕНИК ШКОЛОВАО

Испит из језика на коме се ученик школовао – Српски језик и књижевност или Мађарски језик и књижевност (у даљем тексту: испит из матерњег језика) полаже се писмено.

На писменом испиту из матерњег језика ученик обрађује једну од четири понуђене теме. Ове теме утврђује Испитни одбор школе, на предлог стручног већа наставника матерњег језика, са јединствене листе тема објављене у овом Приручнику. Од четири теме које се нуде ученицима, две теме су из књижевности а две теме су слободне.

Јединствену листу тема одређују Комисија коју формира Центар а чине је наставници матерњег језика из свих школа у којима се спроводе огледи за све четворогодишње образовне профиле. Ова листа се може допуњавати сваке школске године на предлог школа.

4.1. ОРГАНИЗАЦИЈА ИСПИТА

- У току испита у свакој школској клупи седи само један ученик
- За време израде писменог састава у учионици дежура један наставник, који није члан стручног већа наставника матерњег језика.
- Писмени испит из матерњег језика траје **три сата**.
- Дежурни наставник исписује називе одабраних тема на школској табли и од тог тренутка се рачуна време трајања испита.
- Испитну комисију за матерњи језик чине три наставника матерњег језика. Сваки писмени састав прегледају сва три члана комисије и изводе јединствену оцену.

5. ИСПИТ ЗА ПРОВЕРУ СТРУЧНО–ТЕОРИЈСКИХ ЗНАЊА

5.1. СТРУКТУРА ИСПИТА

За сваки од образовних профила, дефинисани су наставни предмети, у оквиру којих се стичу теоријска стручна знања неопходна за обављање послова и задатака на одговарајућем радном месту.

Провера стручно–теоријских знања врши се завршним тестирањем у оквиру матурског испита. Комбинација питања за завршни тест формира се од питања која се налазе у Збирци питања за завршно тестирање, а која је саставни део сваког Приручника.

Свака збирка питања организована је у адекватан број области, у зависности од профила. Унутар сваке области, на основу појединачне вредности у бодовима, питања су подељена у три, односно четири (пословни администратор) категорије:

1. питања чија је вредност **један** бод;
2. питања чија је вредност **два** бода;
3. питања чија је вредност **три** бода;
4. питања чија је вредност **четири** бода.

Завршни тест састоји се из укупно **50 питања**. Структуру теста дефинисала је, за сваки образовни профил, радна група коју чине наставници школа у којима се дати оглед реализује.

5.2. ОЦЕЊИВАЊЕ

Укупан број бодова на тесту који ученик може да постигне је **100** и једнак је збиру бодова које је ученик постигао потпуно тачним одговорима на постављена питања. На тесту нема негативних бодова, нити се вреднују делимични одговори. Успех на тесту изражава се нумерички, при чему се број бодова преводи у успех, на основу скале за превођење бодова у успех, дате у табели 2.

УКУПАН БРОЈ БОДОВА	УСПЕХ
до 50	недовољан (1)
51 - 63	довољан (2)
64 – 75	добар (3)
76 – 87	врло добар (4)
88 – 100	одличан (5)

Табела 2. Скала за превођење бодова у успех при оцењивању теста

Центар на основу утврђене структуре, формира тест и доставља га у електронској форми школама у којима се матурски испит реализује, 24 сата пре датума утврђеног за полагање теста.

Центар доставља свакој школи, у електронској форми, поред Збирке питања за завршно тестирање, и празан образац који се може користити за припрему пробних тестова.

5.3. ОРГАНИЗАЦИЈА

- Центар на основу утврђене структуре, формира тест и доставља га у електронској форми школама у којима се матурски испит реализује, 24 сата пре датума утврђеног за полагање теста.
- Избор питања за тест врши Центар, према наведеној структури.
- Лице задужено за техничку припрему теста у школи обавља све припреме и умножава тест. Број копија већи је за три од броја ученика, како би сваки члан комисије добио по један примерак теста. Припремљени тестови се пакују у два коверта (један са тестовима за ученике, а други са 3 примерка за комисију која ће прегледати тест) који се затварају, печате и чувају у каси школе до почетка испита. За сигурност тестова, одговоран је директор школе.
- На дан испита, пола сата пре почетка, отвара се запечаћен коверат за ученике и задужују наставници дежурни током тестирања.
- Израда теста траје два сата. Током израде теста, сваки ученик седи сам у клупи. У учионици, где се врши тестирање, дежурају по два наставника друштвене групе предмета
- Тестове прегледа трочлана комисија, коју чине наставници стручних предмета, а према кључу достављеном из Центра за стручно и уметничко образовање. Сваки тест прегледају сва три члана комисије, о чему сведоче својим потписима на тесту.
- **Тачним се сматрају само потпуни одговори на питања. Непотпуни одговори или преправљани одговори на питања сматрају се нетачним и не доносе бодове ученику у укупном збиру.**
- На основу скале за превођење бодова у успех, комисија утврђује нумеричку оцену, коју уноси на предвиђено место на обрасцу теста, збирни и у појединачни записник.
- По завршетку теста, на огласној табли школе, објављује се кључ теста. Најкасније у року од 24 сата објављују се резултати тестирања на огласној табли школе.
- Ученик има право на приговор, најкасније у року од 24 сата по објављивању резултата тестирања. Приговор подноси Испитном одбору, који је дужан да приговор размотри и извести ученика о резултатима у року од 24 сата.
- Тест је саставни део записника о полагању матурског испита.

6. МАТУРСКИ ПРАКТИЧНИ РАД

6.1. ОРГАНИЗАЦИЈА

Матурски практичан рад реализује се у школи и просторима где се налазе радна места и услови за које се ученик образовао у току свог школовања.

На матурском практичном раду ученик извршава **два** односно **три** радна задатка. Број радних задатака одговара броју програмом прописаних главних стручних компетенција. Радни задаци су стандардизовани. Код свих образовних профила, изузев код пословног администратора, елементи за оцењивање сваког радног задатка су:

1. писана припрема за израду радног задатка - **10%**
2. уредност при раду - **20%**
3. израда радног задатка - **70%**
 - 3.1 техника рада - 22%
 - 3.2 време израде радног задатка - 20%
 - 3.3 параметри квалитета - 28%

Код образовног профила пословни администратор, елементи за оцењивање сваког радног задатка су:

1. уредност при раду - **6%**
2. израда радног задатка - **9%**
3. време израде радног задатка - **10%**
4. параметри квалитета – **75%**
 - 4.1 радно окружење – 8%
 - 4.2 елементи и садржај (писма, огласа.....) – 67%

Стручно веће наставника стручних предмета школе формира листу комбинација радних задатака на основу листе понуђене од стране Центра. Листа се формира у складу са могућностима реализације и специфичностима образовања. Број комбинација мора бити за 10% већи од броја ученика који полажу матурски испит у једној школи.

Ученик извлачи комбинацију радних задатака најкасније два дана пре почетка испита. Ученик бира једну од понуђених комбинација, без права замене.

Комисију за оцењивање чине најмање три члана и три заменика, које именује директор школе.

Структура комисије:

- два наставника стручних предмета за дати образовни профил, од којих је један председник комисије
- представник послодаваца – стручњак у датој области – кога предлаже Унија послодаваца Србије у сарадњи са одговарајућим пословним удружењима, Привредном комором Србије и Центром.

Базу података о члановима испитних комисија води Центар.

6.2. ОЦЕЊИВАЊЕ

Оцену о стеченим стручним компетенцијама даје испитна комисија.

Сваки члан комисије пре испита добија листе за оцењивање радних задатака у оквиру одабране комбинације, а председник комисије и збирни образац за оцењивање, који је саставни део сваког Приручника. У збирне обрасце за оцењивање се пре штампања уносе општи подаци о школи.

Сваком ученику се обезбеђују једнаки услови за почетак обављања радног задатка.

Време израде радног задатка је дефинисано у сваком задатку појединачно и контролишу га сви чланови комисије.

На основу појединачних оцена (броја бодова) свих чланова, који се уносе у збирни образац за оцењивање радног задатка на матурском практичном раду, комисија утврђује просечан број бодова за сваки радни задатак.

Укупан број бодова који ученик оствари на матурском практичном раду једнак је збиру постигнутих бодова на свим радним задацима. Укупан број бодова преводи се у успех. Скала успешности је петостепена и приказана је у табели 3.

УКУПАН БРОЈ БОДОВА		УСПЕХ
2 радна задатка	3 радна задатка	
до 100	до 150	недовољан (1)
101 – 126	151 – 189	довољан (2)
127 – 150	190 – 225	добар (3)
151 – 174	226 – 260	врло добар (4)
175 – 200	261 – 300	одличан (5)

Табела 3. Скала за превођење бодова у успех при оцењивању матурског практичног рада

Оцена из збирног обрасца за оцењивање преноси се у Записник о полагању матурског испита. Збирни образац за оцењивање, заједно са појединачним обрасцима за оцењивање прилаже се уз Записник о полагању матурског испита.

По завршеном образовању, по програму огледа за одговарајући образовни профил ученик стиче стручне компетенције које се проверавају одговарајућим радним задацима.

6.3. НАЧИН И УСЛОВИ ПОЛАГАЊА ПРАКТИЧНОГ ДЕЛА МАТУРСКОГ ИСПИТА

Природа радних задатака за матурски испит у сваком образовном профили је таква да се они морају реализовати (у школи, на радним местима) у условима, где је реализован практичан део наставе. Општи и посебни услови за полагање матурског практичног рада прописани су за ученика појединачно и за школу у којој се испит организује, а у складу са природом образовног профила и радних задатака.

**АНАЛИЗА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА ПРИМЕНЕ
НОВОГ КОНЦЕПТА МАТУРСКОГ ИСПИТА У
ОБРАЗОВНИМ ПРОФИЛИМА**
Пословни администратор – оглед
Прехрамбени техничар – оглед

МАТУРСКИ ИСПИТ - ПОСЛОВНИ АДМИНИСТРАТОР

А.3.1. ШКОЛЕ И УЧЕНИЦИ

Прва генерација ученика школована по програму огледа за образовни профил ПОСЛОВНИ АДМИНИСТРАТОР (уписана шк. 2003/04 године) полага је матурски испит у јунском и августовском испитном року шк.2006/07 године. Оглед је реализован у 30 одељења у 18 школа у Србији. У табели 1. дат је преглед броја ученика по школама у којима је реализован оглед.

школа	седиште	број одељења	укупан број ученика
Економско-трговинска школа "Јован Трајковић"	Зрењанин	2	46
Економско трговинска школа	Кула	2	48
Средња економска школа	Сомбор	1	24
Економско-трговинска школа	Бечеј	2	47
Економско-трговинска школа "Вук Караџић"	Стара Пазова	1	24
Друга економска школа	Београд	2	48
Правно-биротехничка школа "Димитрије Давидовић"	Београд	1	24
Економско-трговинска школа	Сопот	1	24
Правно-биротехничка школа "9. мај"	Београд	2	48
Економско-угоститељска школа "Слободан Минић"	Аранђеловац	2	47
Економска школа	Ужице	2	48
Економско школа "Ваљево"	Ваљево	2	48
Економско-трговинска школа	Крушевац	2	47
Економско-трговинска школа	Краљево	2	48
Економско-трговинска школа	Бор	1	22
Економско-трговинска школа	Зајечар	1	24
Економско-трговинска школа	Врање	2	47
Административно-биротехничка школа	Ниш	2	47
УКУПНО		30	711

Табела.1. Преглед броја ученика по школама у којима је реализован оглед **пословни администратор**

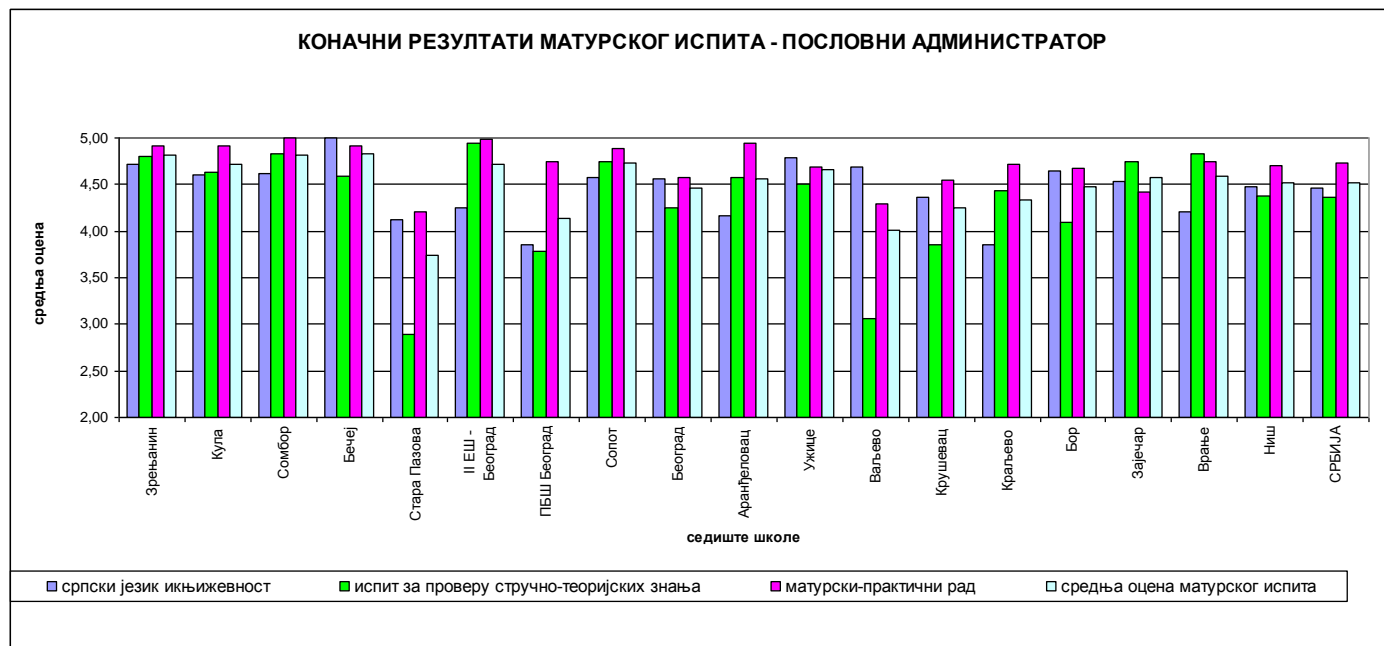
A.3.2. ИСПИТНИ РОКОВИ

У јунском испитном року испит је пријавило 710 ученика (99,9%), од чега је испит у целости положило 706 ученика (99,4%). Испит за проверу стручно-теоријских знања није положило 4 ученика (3 из Економско-трговинске школе "Вук Караџић" у Старој Пазови и 1 из Економске школе "Ваљево" у Ваљеву). Испит из српског језика и књижевности, као и матурски практични рад положили су свих 710 кандидата.

У августовском испитном року матурски испит полагало је 5 ученика (Стара Пазова – 3; Друга економска школа Београд – 1 и Ваљево -1). Сви ученици су са успехом положили матурски испит.

A.3.3. РЕЗУЛТАТИ МАТУРСКОГ ИСПИТА

Успех ученика на појединачним испитима као и на матурском испиту у целини, приказани су средњом оценом ученика сваке школе, односно средњом оценом свих ученика на нивоу републике Србије. Коначни резултати појединачних испита као и матурског испита у целини, по школама као и просечне оцене на нивоу републике приказани су на графикаону 1.

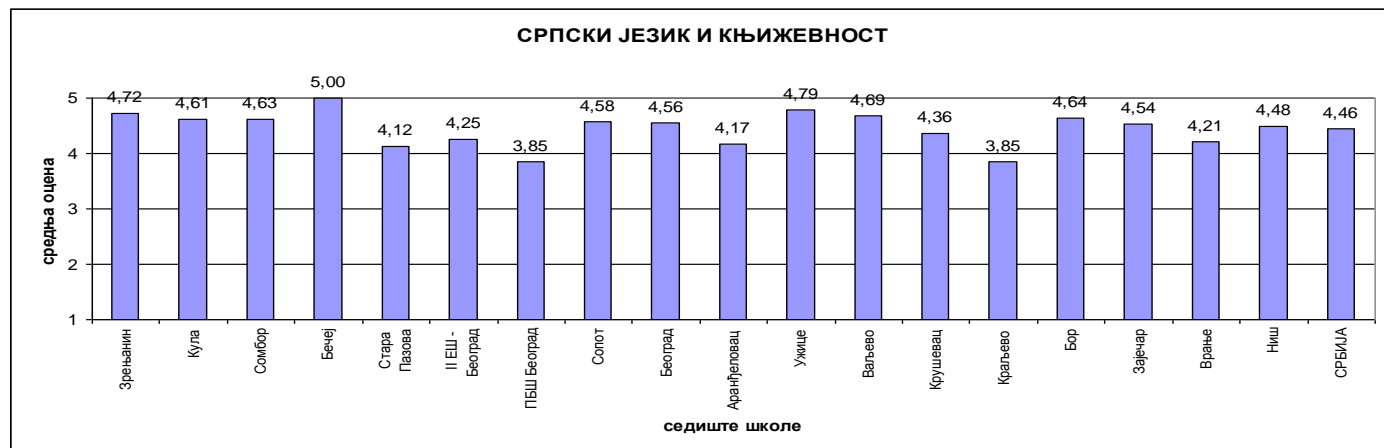

Графикон 1. Коначни резултати матурског испита за образовни профил Пословни администратор

A.3.3.1. ИСПИТ ИЗ СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ

Испит из Српског језика и књижевности реализован је у свим школама према прописаној процедури. Коначни резултати испита из Српског језика и књижевности по школама и на нивоу републике приказани су на графикаону 2.

Највећа одступања од просечне оцене на нивоу републике постигнута су у Правно-биротехничкој школи у Београду и Економско-трговинској школи у Краљево (- 13,62%) и Економско-трговинској школи у Бечеју (+12,19%).

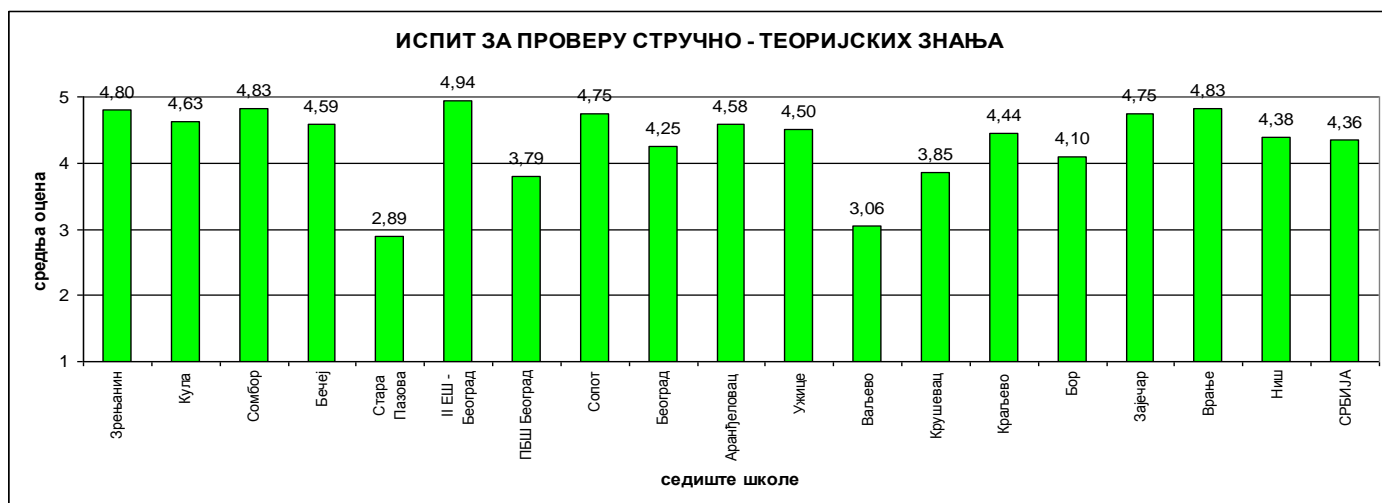

Графикон 2. Коначни резултати испита из Српског језика и књижевности

A.3.3.2. ИСПИТ ЗА ПРОВЕРУ СТРУЧНО-ТЕОРИЈСКИХ ЗНАЊА

Испит за проверу стручно – теоријских знања реализован је у свим школама тестирањем ученика свих школа. Тест за ученике је јединствен за целу територију републике. Коначни резултати тестирања ученика приказани су на графикаону 3.

Највећа одступања од просечне оцене на нивоу републике постигнута су у Економско-трговинској школи "Вук Караџић" у Старој Пазови (-33,65%) тј Економској школи "Ваљево" у Ваљеву (-29,83%) и Другој економској школи у Београду (+13,30%).

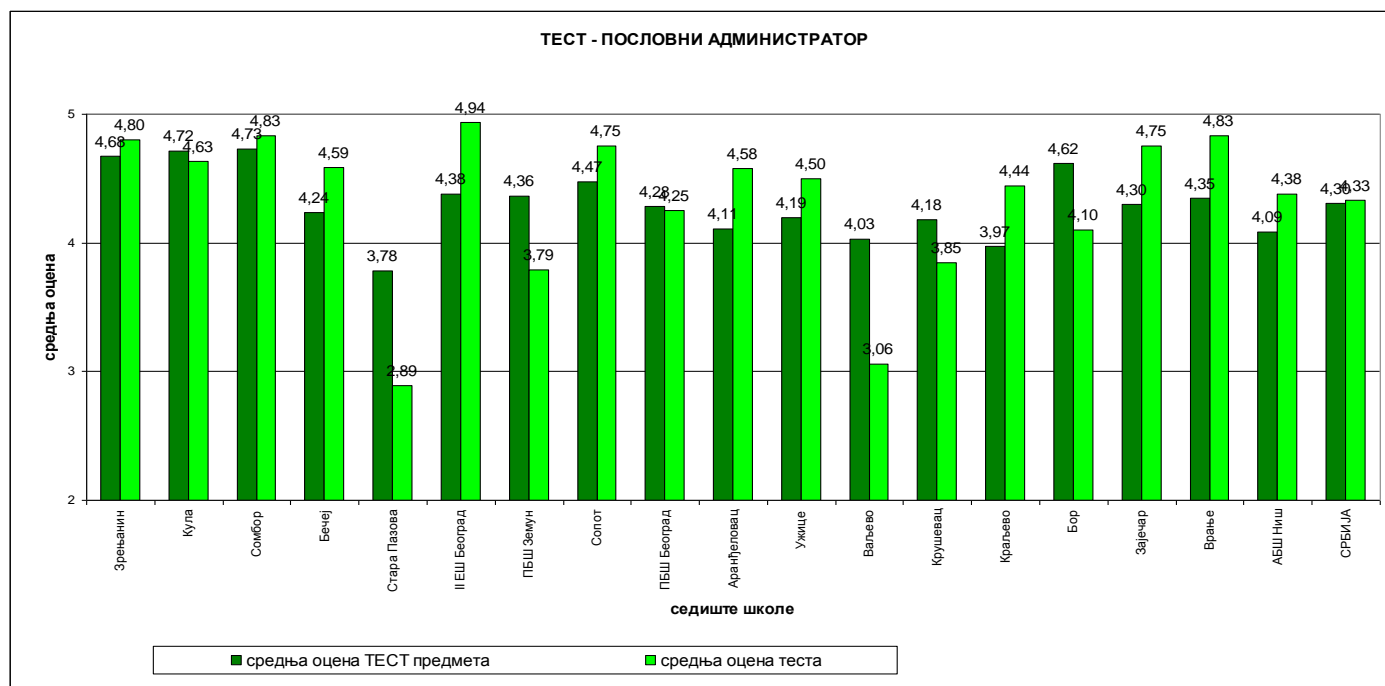
Графикон 3. Збирни резултати испита за проверу стручно-теоријских знања

Наставни предмети (у даљем тексту – ТЕСТ предмети), у оквиру којих се стичу теоријска стручна знања неопходна за обављање послова и задатака на одговарајућем радном месту дефинисани су програмом матурског испита. За овај образовни профил програмом су одређени модули у оквиру следећих предмета:

- Канцеларијско пословање;
- Право;
- Књиговодство;
- Економика предузећа.

Стечена знања из ТЕСТ предмета проверавана су тестом у оквиру испита за проверу стручно-теоријских знања.

Поређење средњих оцена ученика огледних одељења из ТЕСТ предмета постигнуте током школовања са средњом оценом на овом испиту приказано је на графикаону 4.

Графикон 4. Средње оцене ТЕСТ предмета постигнуте током школовања и оцене постигнуте на тесту

Највећа одступања средње оцене теста у оквиру матурског испита у односу на средње оцене из ТЕСТ предмета постигнуте током школовања уочавају се у Економској школи "Ваљево" у Ваљево (-24,08%) тј у Економско-трговинској школи "Вук Караџић" у Старој Пазови (-23,60%) и у Другој економској школи у Београду (+12,83%) и Економско-трговинској школи у Краљеву (+11,79%).

Средња оцена теста и по школама и на нивоу републике, је висока, али је слична средњој оцини ТЕСТ предмета постигнутим током школовања. У 11 школа она је већа од оцене у току школовања.

У јунском испитном року све школе су према плану, реализовале тест 12.06.2007. године са почетком у 11.00 часова. Тест је дистрибуиран школама путем WEB странице Завода за унапређивање образовања и васпитања, дан пре реализације испита. Директори школа су помоћу лозинке специфичне за сваку школу, а достављене истог дана, преузимали документ теста у PDF формату и организовали његово умножавање и чување према правилима утврђеним Правилником о допуни Правилника о наставном плану и програму огледа за образовни профил пословни администратор (Службени гласник – Просветни гласник бр. 3/2007) и Приручника за полагање матурског испита у овом образовном профилу. На исти начин школама је сутрадан по завршеном тестирању, достављен и кључ за оцењивање теста у поподневним сатима.

На основу информације из једне од школа уочена је грешка у кључу за оцењивање код питања број 28 и 30. Истог тренутка Центар је свим школама послао писмо електронском поштом, у коме је од комисија за преглед теста тражено да пре прегледања теста, установе грешке у кључу, записнички их констатују и хитно доставе записнике Центру за стручно и уметничко образовање, а тест прегледају на основу исправљеног кључа.

Седамнаест (17) школа је доставило записнике Центру. Записник није доставила Економско-трговинска школа "Јован Трајковић" из Зрењанина. Грешке у кључу детектоване су код:

- питања бр. 8 – једна школа;
- питања бр. 10 – једна школа;
- питања бр. 14 – једна школа;
- питања бр. 16 – једна школа;
- питања бр. 20 – једна школа;
- питања бр. 21 – једна школа;
- питања бр. 28 – тринаест школа;
- питања бр. 29 – једна школа;
- питања бр. 30 – седамнаест школа;
- питања бр. 31 – четири школе;
- питања бр. 32 – три школе;
- питања бр. 33 – шеснаест школа;
- питања бр. 49 – једна школа;
- питања бр. 50 – једна школа.

Ови подаци су индикативни и упућују на неопходност анализе постојећег процеса оцењивања у школама и организације обука наставника у овој области, са једне стране, као и непрецизност питања у збирци питања за тестирање која МОРАЈУ бити НЕДВОСМИСЛЕНА, са друге стране.

Узевши у обзир добар општи успех ученика овог образовног профила током школовања, може се рећи да је успех у границама очекиваног, осим у поменутиим школама где су одступања значајна. Али са становишта записнички констатованих одступања међу школама шта је тачан одговор, постоји одређена недоумица око тумачења постигнутих резултата.

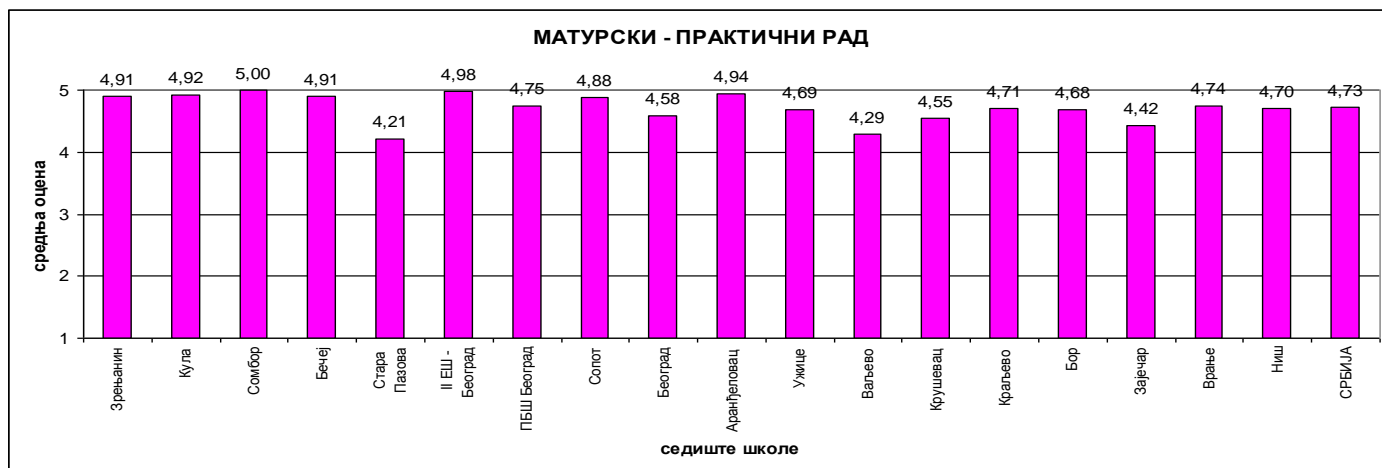
A.3.3.3. МАТУРСКИ - ПРАКТИЧНИ РАД

Провера **главних стручних компетенција** прописаних огледним наставним планом и програмом за овај образовни профил:

- општи правни и кадровски послови са евиденцијом;
- послови продаје са евиденцијом;
- послови набавке са евиденцијом

реализује се израдом три практична радна задатка, пред испитном комисијом, коју чине два наставника и један представник социјалних партнера.

Средња оцена ученика огледних школа на матурском – практичном раду као и средња оцена на нивоу републике приказани су на графикону 5.

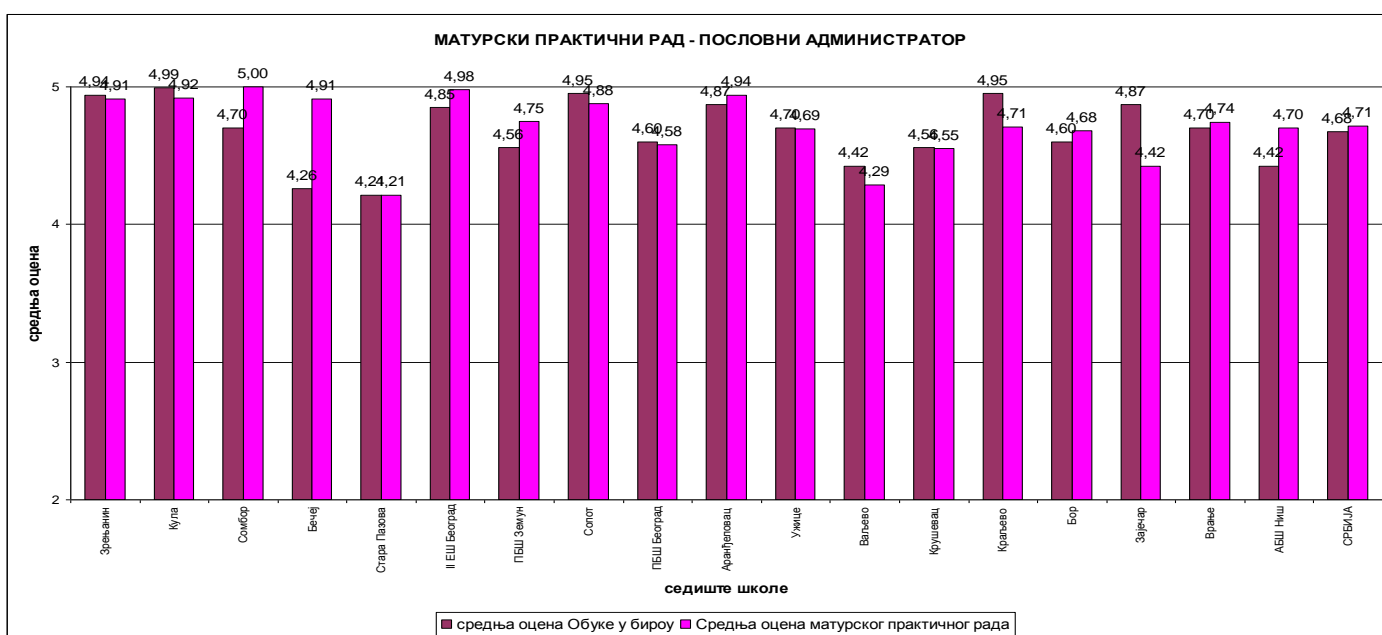

Графикон 5. Збирни резултати Матурског-практичног рада

Највећа одступања од просечне оцене на нивоу републике постигнута су у Економско-трговинској школи "Вук Караџић" у Старој Пазови (-10,91%) тј Економској школи "Ваљево" у Ваљеву (-9,21%) и Средњој економској школи у Сомбору (+5,81%).

Наставни предмет, у оквиру којих се стичу практична стручна знања и вештине (компетенције) неопходна за обављање послова и задатака на одговарајућем радном месту за која се образују ученици у оквиру овог образовног профила, је Обука у бироу.

Поређење средњих оцена ученика огледних одељења из Обуке у бироу постигнуте током школовања са средњом оценом на овом испиту приказано је на графикону 6.

Графикон 6. Средње оцене Обуке у бироу постигнуте током школовања и оцене постигнуте на матурском-практичном раду

Највећа одступања средње оцене матурског – практичног рада у односу на средње оцене из Обуке у бироу постигнуте током школовања уочавају се у Економско-трговинској школи у Зајечару (-9,24%) и у Економско-трговинској школи у Бечеју (+15,26%).

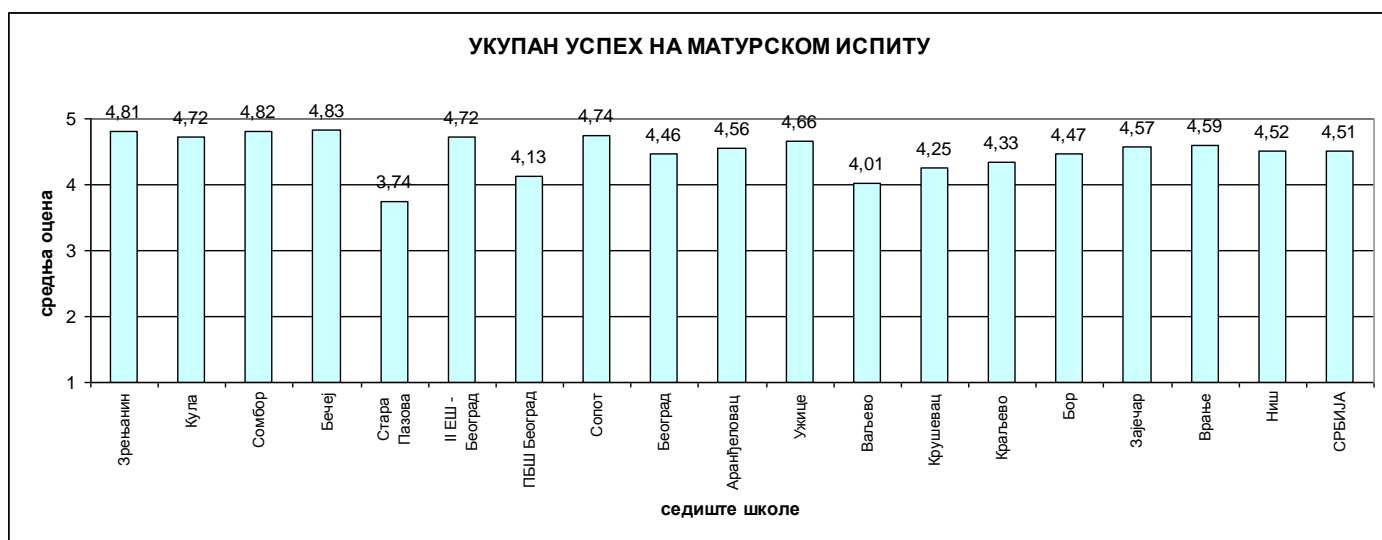
Средња оцена матурског-практичног рада и по школама и на нивоу републике, је висока, али је слична средњој оцени предмета Обука у бироу постигнутим током школовања. У 8 школа она је већа од оцене у току школовања, у Старој Пазови она је идентична оцени током школовања, а у осталих 9 школа она је нешто мања. Интересантно је да су одступања ових оцена знатно мања него у случају друга два испита.

A.3.3.4. МАТУРСКИ ИСПИТ У ЦЕЛИНИ

Укупан успех на матурском испиту представља средњу оцenu свих испита у оквиру матурског испита. На нивоу школе он представља средњу оцenu свих ученика те школе, а на нивоу Републике, средњу оцenu матурског испита свих ученика овог образовног профила.

Средња оцена ученика огледних школа на матурском испиту као и средња оцена на нивоу републике приказани су на графикану 7.

Највећа одступања од просечне оцене на нивоу републике постигнута су у Економско-трговинској школи "Вук Караџић" у Старој Пазови (-17,12%) и Средњој економској школи у Сомбору (+6,75%).

Графикон 7. Коначни резултати матурског испита у целини

Сагледавајући матурски испит у целини може се рећи да су најбољи резултати постигнути у школама у Бечеју, Сомбору и Зрењанину а најслабији успех постигли су ученици из Старе Пазове.

A.3.4. СТАВОВИ УЧЕНИКА О РЕАЛИЗОВАНОМ МАТУРСКОМ ИСПИТУ

Истраживање ставова ученика и социјалних партнера о реализацији првог матурског испита за огледни образовни профил пословни администратор који је реализован по новим правилима и утврђеним стандардима обављено је у јуну месецу 2007. године, путем анонимне анкете. Од 711 ученика који су приступили полагању испита, упитнике је попунило 636 ученика (88,7%). Податке није послала Економско-трговинска школа «Вук Караџић» из Старе Пазове.

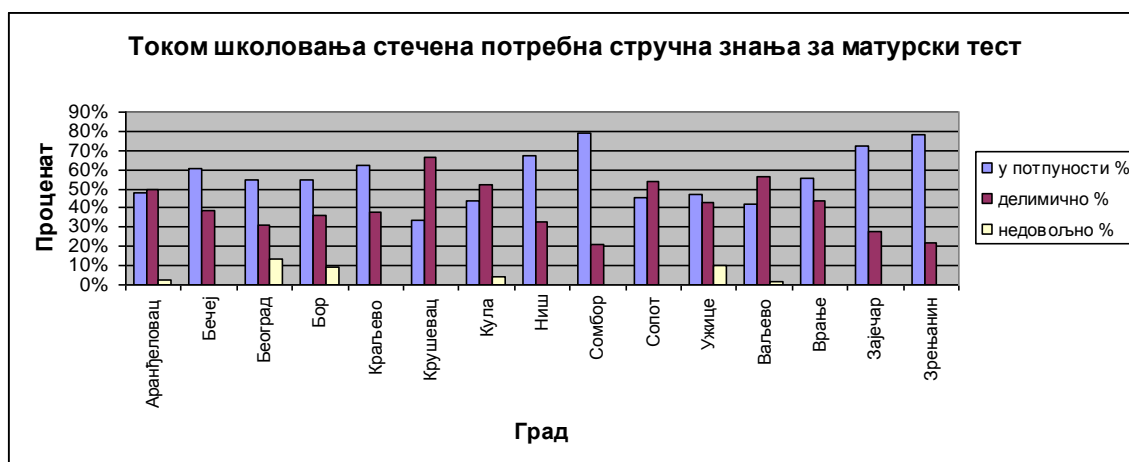

Испитивање ставова социјалних партнера о реализацији матурског испита и успешности ученика укључило је потенцијалне послодавце из свих градова у којима се реализује огледни образовни профил пословни администратор (44 попуњена упитника). Податке није доставила школа из Старе Пазове.

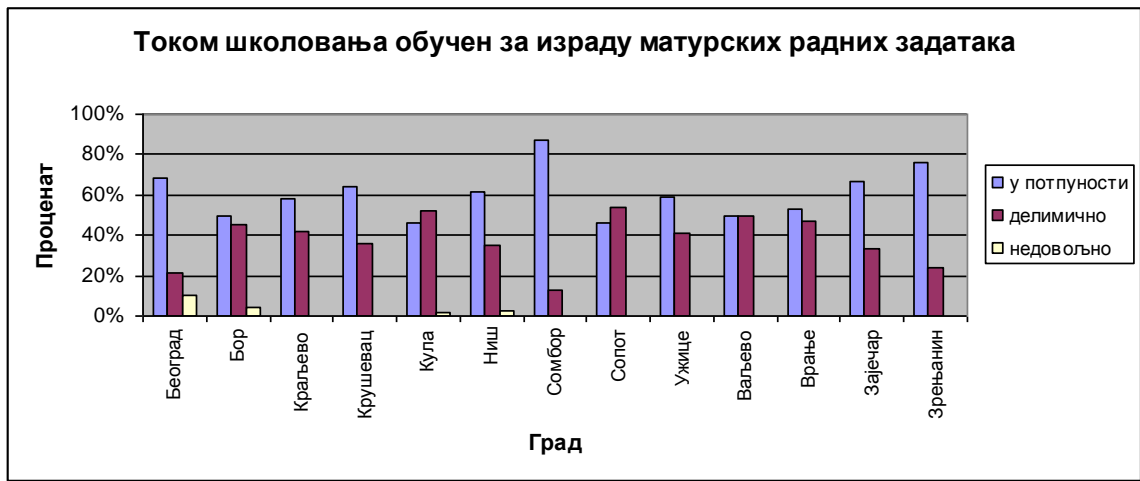
Циљ истраживања је био да се сагледају мишљења и ставови ученика и социјалних партнера о новој концепцији полагања стручне матуре, као и да се изврши прва компаративна процена о стручним компетенцијама ученика у новом огледном профилу.

Истраживање није било усмерено ка утврђивању квалитета саме матуре, као и поступка реализације, мада су поједини "отворени" одговори покрили и ове категорије.

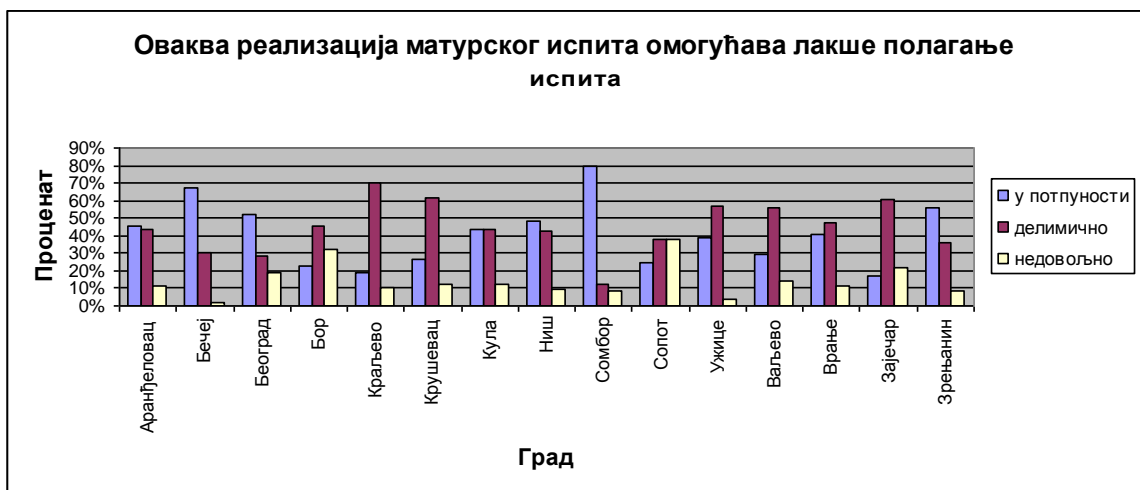
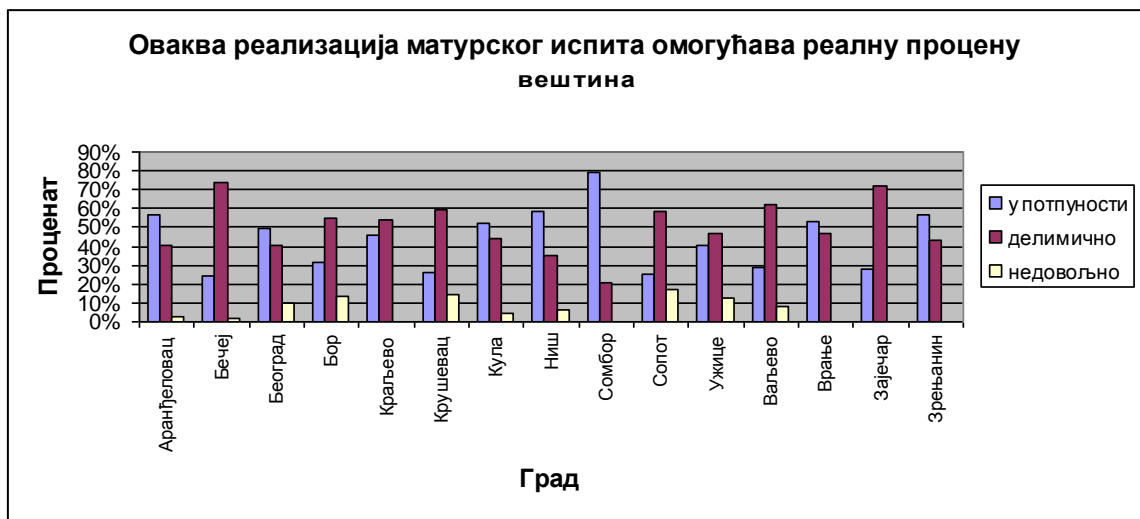
Прва група питања односила се на ставове ученика о теоријским знањима која су стекли током четворогодишњег школовања, а која су проверавана на матурском тесту. Из упоредне табеле може се закључити да нема значајнијих регионалних одступања, и да је 55% ученика проценило да је у потпуности припремљено за тест.

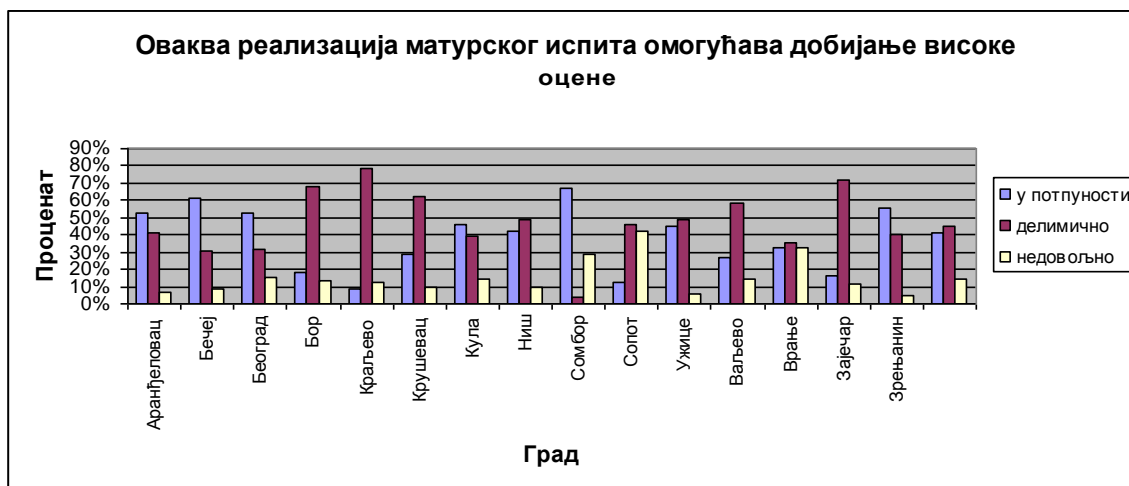

Друга група питања покривала је ставове о практичним стручним компетенцијама (вештинама) која су проверавана по новим стандардима током израде матурских радних задатака. Овде је проценат ученика који су проценили да су у потпуности овладали вештинама нешто већи (61,2%), али су већа и регионална одступања. Ученици у Сомбору огромном већином процењују да су у потпуности обучени за израду матурских радних задатака (87,5%), док је нешто нижи проценат ученика у истој категорији у Сопоту и Кули (45,8%). Међутим, може се извести општи закључак да ученици показују солидан степен задовољства стручним компетенцијама којима су овладали током школовања.

Следећа група питања односила се на ставове о самој реализацији испита, као и о начину процене знања и вештина.

Упоредним сагледавањем табела може се закључити да је приметна нешто већа диверсификација одговора, нарочито у последњем питању. И даље је висок проценат ученика који показује потпуно задовољство (44,5%, 42,6%, 40,7%). Приметан је већи проценат ученика који процењује да овакав начин полагања матуре није нимало лак (13,4%), као и да им је теже да на овај начин добију високе оцене (чак 14,1 % ученика процењује да им није нимало лако да добију високу оцену).

Када се на крају упореде и отворени одговори (чак 484 ученика искористило је могућност да упише коментар), многи ученици још не схватају нову концепцију провере стручних компетенција, па им се чини да је матура презахтевна јер је и иначе “матура пука формалност”. Нешто чешће појављује се и процена да их оваква матура спречава да се ваљано припреме за факултет (“Матурски испит је непотребан... Пријемни испит за факултет је много битнији.” “Мислим да матуру не би требало да полага она деца која хоће да упишу факултет, ја сам изгубио драгоцену недељу дана за припрему за фах.”). Фреквентне су похвале на стечена стручна знања током обуке у бироу, али и похвале овакве матуре. (“Мислим да овакав начин треба да остане и код млађих генерација”, “Више ми се свиђа овакав начин полагања матуре него класичан” “Моје је мишљење да је ово доста добар метод матурског испита и да га треба практиковати у даљем школовању”).

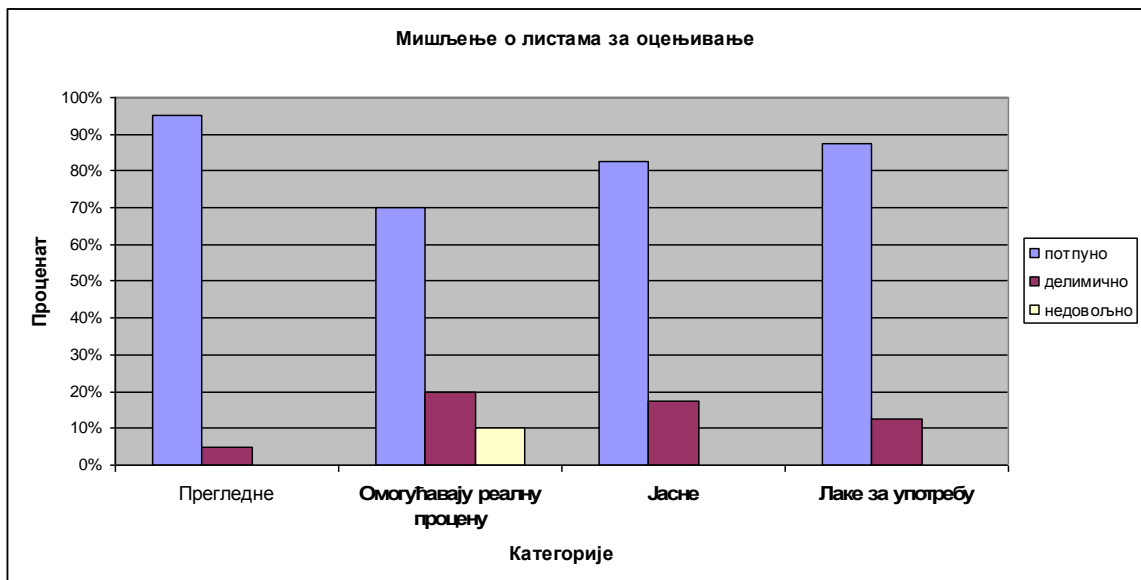
Треба напоменути да има и појединачних коментара који се не слажу са коначним одговорима, као и ученика који су имали притужбе на организацију или на кључ теста.

А.3.5. СТАВОВИ СОЦИЈАЛНИХ ПАРТНЕРА О РЕАЛИЗОВАНОМ МАТУРСКОМ ИСПИТУ

Од 44 испитаника 20 је већ сарађивало са ученицима током праксе, а њих 17 је и до матурског испита имало добру сарадњу са школом. Сви социјални партнери су одговорили да су добро припремљени за процену ученичких постигнућа. Мала је учесталост тзв. непожељних одговора који могу сугерисати недовољну професионалност при избору социјалних партнера (6 има познанике у школи, 5 као разлог истиче да им дете похађа ту школу, а само 1 да се прихватио тог посла зато што школа није могла да нађе одговарајућег социјалног партнера). С обзиром на важност улоге трећег члана комисије који долази непосредно из “света рада”, убудуће би ипак требало благовремено контактирати и мотивисати потенцијалне послодавце на чвршћу сарадњу са школама.

Социјални партнери су такође процењивали листе за оцењивање (које су по први пут увеле стандард за оцену).

Највећи проценат незадовољства (10%) везан је за процену вештина ученика. Социјални партнери наводе следеће разлоге:

1. Код неких задатака се не бодује тачност решења, већ само форма, тако да за неисправан резултат нема негативних бодова;
2. Мислим да се на основу општих услова у листи (на почетку) стиче велики број поена у односу на стручни део који се у другом делу бодује;
3. Временско ограничење носи много бодова (можда треба да буде само максимално време за израду);
4. Листе би требало обогатити елементима везаним за стручност, а не формалност.

Велики број попуњених одговора који су остављени за коментар указује да су социјални партнери углавном веома озбиљно схватили своју дужност и да ће и убудуће радо давати сугестије које би ваљало размотрити приликом састављања листа за оцењивање за наредне генерације.

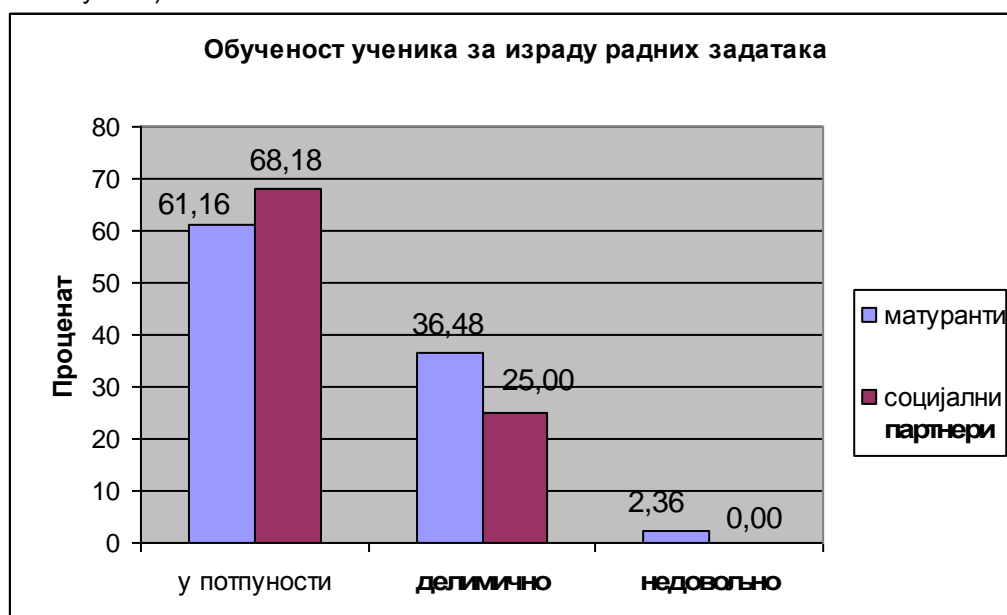
А.3.5.1. ПРОЦЕНА СТРУЧНОСТИ УЧЕНИКА

Социјални партнери су имали задатак да процене стручност ученика, при чему им је понуђена петостепена скала која је укључивала и одговор да су нивои постигнућа ученика незадовољавајући, или потпуно различити. Овакав одговор би могао да пружи слику да стечена стручност зависи искључиво од индивидуалних напора ученика, а не од системских решења (новог програма и приступа настави/обуци). Резултати су, међутим, показали потпуно нову слику.

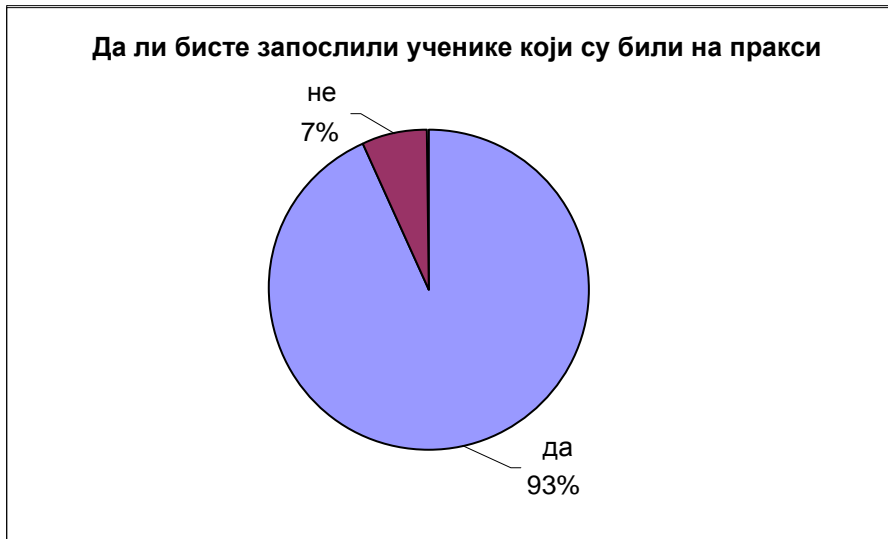

Као што се може видети, одговори су обухватили само две категорије које сугеришу да су људи “из праксе” показали неподељено задовољство показаним компетенцијама ученика. Њихова процена боља је од процене самих ученика.

Када упоредимо ставове ученика о стеченим сручним компетенцијама током школовања са проценом послодаваца добијамо следеће податке (интересантно је да ниједан социјални партнер није проценио да су ученици недовољно обучени):

На питање да ли би запослили ученика ПА, добијени су следећи одговори:

С обзиром да је идентична прерасподела одговора на (контролно) питање да ли би и следеће године учествовали у реализацији оваквог концепта матурског испита, може се са сигурношћу закључити да исти испитаници одговарају одрично и да овакав став може имати везе са претходним мишљењем или одабиром социјалног партнера. (Исти проценат испитаника није проценио ни стручне компетенције ученика, па се намеће закључак да нису показали довољан степен интересовања за нову концепцију матуре).

Сви коментари изразито су повољни, зато ћемо навести само неке: "Одлична организација и све похвале за цео тим", "Пријатно сам изненађен врло високим новоом, пре свега, практичних знања", "Радећи на овом задатку стекла сам позитивно искуство увидом у радну атмосферу ученика и професора који заслужују највише оцене..." (Од 44 испитаника 32 је уписало веома повољан коментар).

МАТУРСКИ ИСПИТ - ПРЕХРАМБЕНИ ТЕХНИЧАР

А.5.1. ШКОЛЕ И УЧЕНИЦИ

Прва генерација ученика школована по програму огледа за образовни профил ПРЕХРАМБЕНИ ТЕХНИЧАР (уписана шк. 2002/03 године) полагао је матурски испит у јунском и августовском испитном року шк.2006/07 године. Оглед је реализован у 14 одељења у 13 школа у Србији. У табели 1. дат је преглед броја ученика по школама у којима је реализован оглед.

школа	седиште	број одељења	укупан број ученика
Хемијско-прехранбена и текстилна школа „Урош Предић“	Зрењанин	1	15
Техничка школа „23.мај“	Панчево	1	19
Пољопривредна школа*	Бачка Топола	2	34
ХТСШ „Лазар Нешић“	Суботица	1	20
Средња пољопривредно - прехранбена школа	Сомбор	1	15
Техничка школа „Павле Савић“	Нови Сад	1	20
Пољопривредна школа са домом ученика ПКБ	Београд	1	19
Хемијско-прехранбена технолошка школа	Београд	1	19
Технолошка школа	Параћин	1	15
ХТПШ „Жикица Дамњановић“	Смедеревска Паланка	1	12
Хемијско -технолошка школа	Крушевац	1	19
Млекарска школа са домом ученика „Др Обрен Пејић“	Пирот	1	18
Прехранбено -хемијска школа	Ниш	1	20
УКУПНО		14	245

Табела.1. Преглед броја ученика по школама у којима је реализован оглед **прехранбени техничар**

A.5.2. ИСПИТНИ РОКОВИ

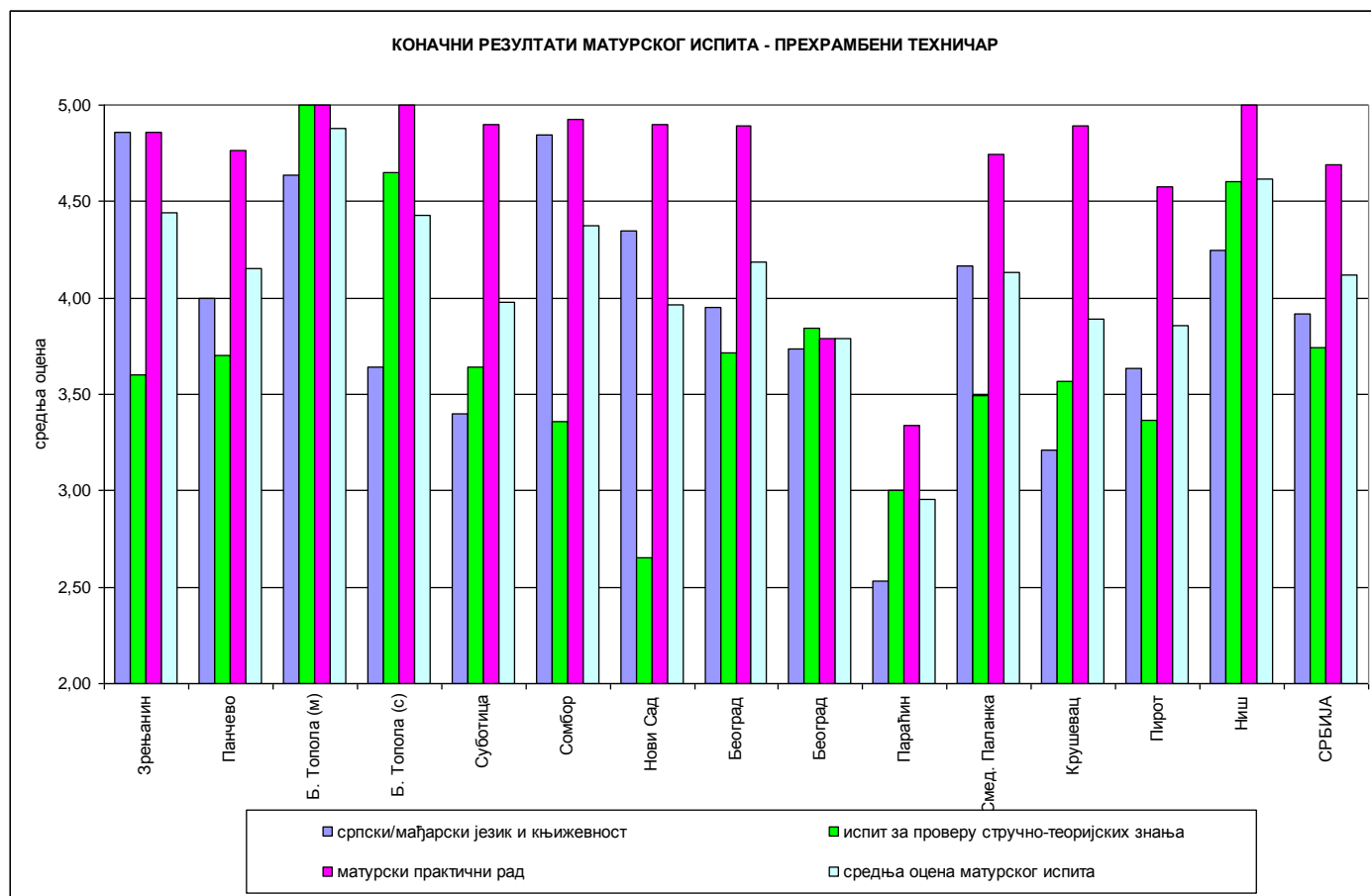
У јунском испитном року испит је пријавило 234 ученика (95,5%), од чега је испит у целости положило 221 ученика (94,4%). Испит из српског језика и књижевности није положио 1 ученик, испит за проверу стручно-теоријских знања није положило 10 ученика (4 – Суботица, 3 – Сомбор, 2 – Београд-ПКБ и 1 – Крушевац), а матурски практични рад није положио 1 кандидат.

У августовском испитном року матурски испит полагао је 22 ученика. Два ученика нису положила испит за проверу стручно-теоријских знања, а 20 ученика је са успехом положило матурски испит.

На крају школске године, са успехом је положило матурски испит у целости 243 ученика (99,2%)

A.5.3. РЕЗУЛТАТИ МАТУРСКОГ ИСПИТА

Успех ученика на појединачним испитима као и на матурском испиту у целини, приказани су средњом оценом ученика сваке школе, односно средњом оценом свих ученика на нивоу републике Србије. Коначни резултати појединачних испита као и матурског испита у целини, по школама као и просечне оцене на нивоу републике приказани су на графикаону 1.

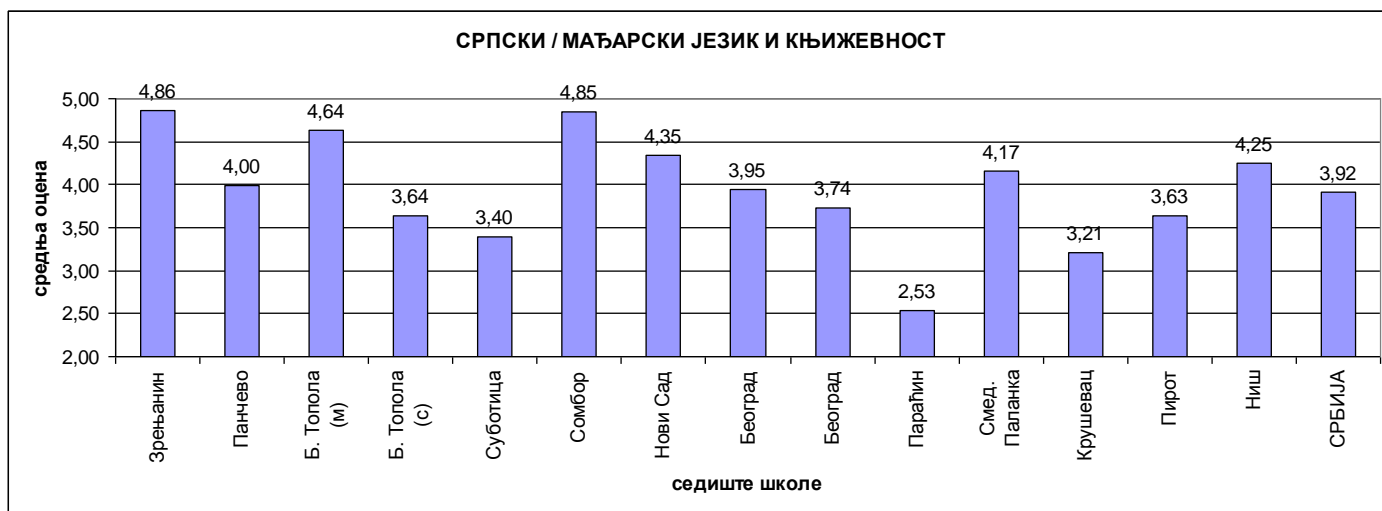

Графикон 1. Коначни резултати матурског испита за образовни профил Пословни администратор

A.5.3.1. ИСПИТ ИЗ СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ

Испит из Српског језика и књижевности реализован је у свим школама према прописаној процедури. Како је у школи у Бачкој Тополи, у једном одељењу наставни језик био мађарски, ученици овог одељења су полагали испит из мађарског језика и књижевности. Коначни резултати испита из Српског / мађарског језика и књижевности по школама и на нивоу републике приказани су на графикаону 2.

Највећа одступања од просечне оцене на нивоу републике постигнута су у Технолошкој школи у Параћину (-35,41%) и Хемијско -технолошкој школи у Крушевцу (- 18,11%) и Хемијско-прехрамбеној и текстилној школи „Урош Предић“ у Зрењанину (+23,98%) и Средњој пољопривредно - прехрамбеној школи у Сомбору.

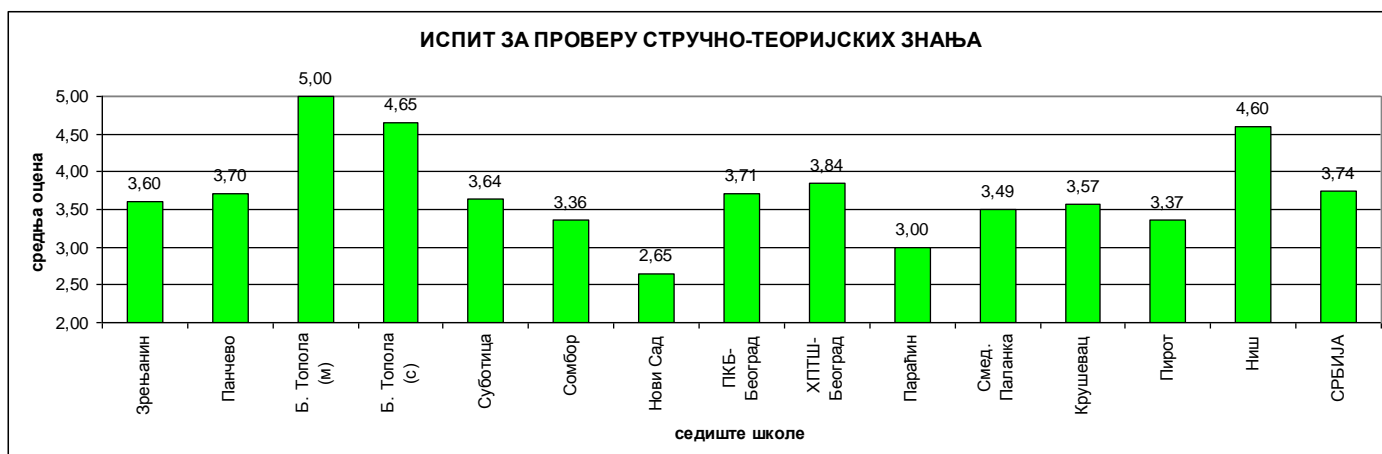

Графикон 2. Коначни резултати испита из Српског језика и књижевности

A.5.3.2. ИСПИТ ЗА ПРОВЕРУ СТРУЧНО-ТЕОРИЈСКИХ ЗНАЊА

Испит за проверу стручно – теоријских знања реализован је у свим школама тестирањем ученика свих школа. Тест за ученике је јединствен за сваку школу, према модулима прехранбене технологије који су изучавани током школовања. Коначни резултати тестирања ученика приказани су на графикону 3.

Највећа одступања од просечне оцене на нивоу републике постигнута су у Техничкој школи "Павле Савић" у Новом Саду (-29,18%) тј Технолошкој школи у Параћину (-19,82%) и Пољопривредној школи у Бачкој Тополи (+ 33,63% у одељењу на мађарском наставном језику тј + 24,28% у одељењу на српском наставном језику).

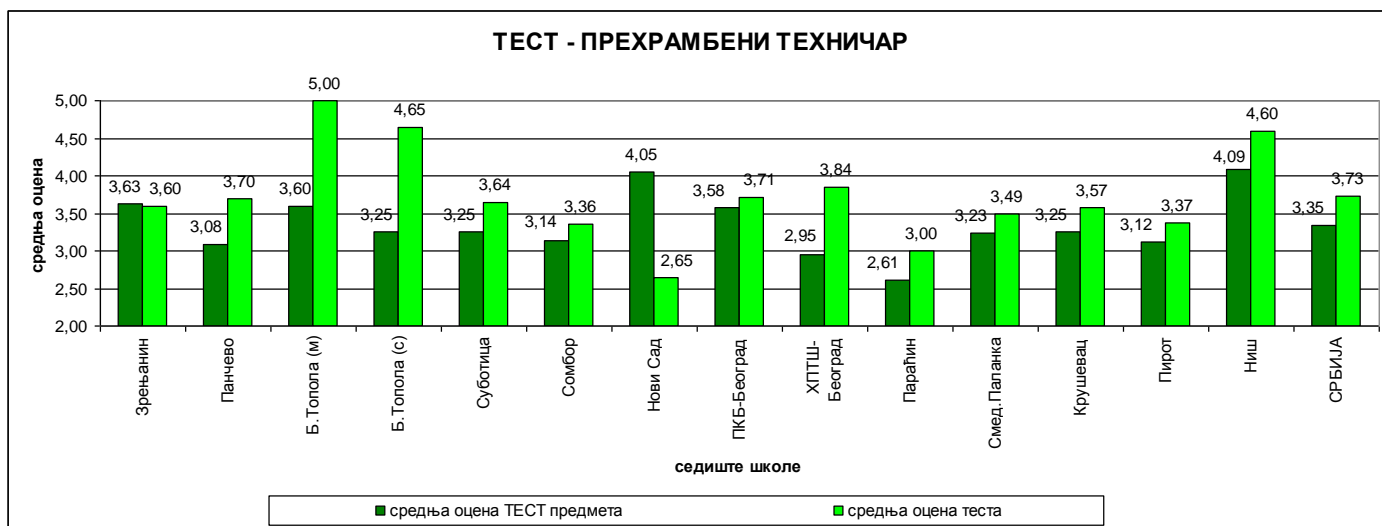
Графикон 3. Збирни резултати испита за проверу стручно-теоријских знања

Наставни предмети (у даљем тексту – ТЕСТ предмети), у оквиру којих се стичу теоријска стручна знања неопходна за обављање послова и задатака на одговарајућем радном месту дефинисани су програмом матурског испита. За овај образовни профил програмом су одређени следећи предмети:

- Храна и исхрана;
- Микробиологија;
- Технолошке операције;
- Прехранбена технологија;
- Биохемија;
- Контрола квалитета.

Стечена знања из ТЕСТ предмета проверавана су тестом у оквиру испита за проверу стручно-теоријских знања.

Поређење средњих оцена ученика огледних одељења из ТЕСТ предмета постигнуте током школовања са средњом оценом на овом испиту приказано је на графикону 4.

Графикон 4. Средње оцене ТЕСТ предмета постигнуте током школовања и оцене постигнуте на тесту

Највећа одступања средње оцене теста у оквиру матурског испита у односу на средње оцене из ТЕСТ предмета постигнуте током школовања уочавају се у Техничкој школи "Павле Савић" у Новом саду (-34,61%) и у Пољопривредној школи у Бачкој Тополи (+43,89% у одељењу на мађарском наставном језику тј + 39,01% у одељењу на српском наставном језику).

Средња оцена теста и по школама и на нивоу републике је слична средњој оцини ТЕСТ предмета постигнутим током школовања. У 11 школа она је већа од оцене у току школовања.

Узевши у обзир општи успех ученика овог образовног профила током школовања, може се рећи да је успех у границама очекиваног, осим у поменутиим школама где су одступања значајна.

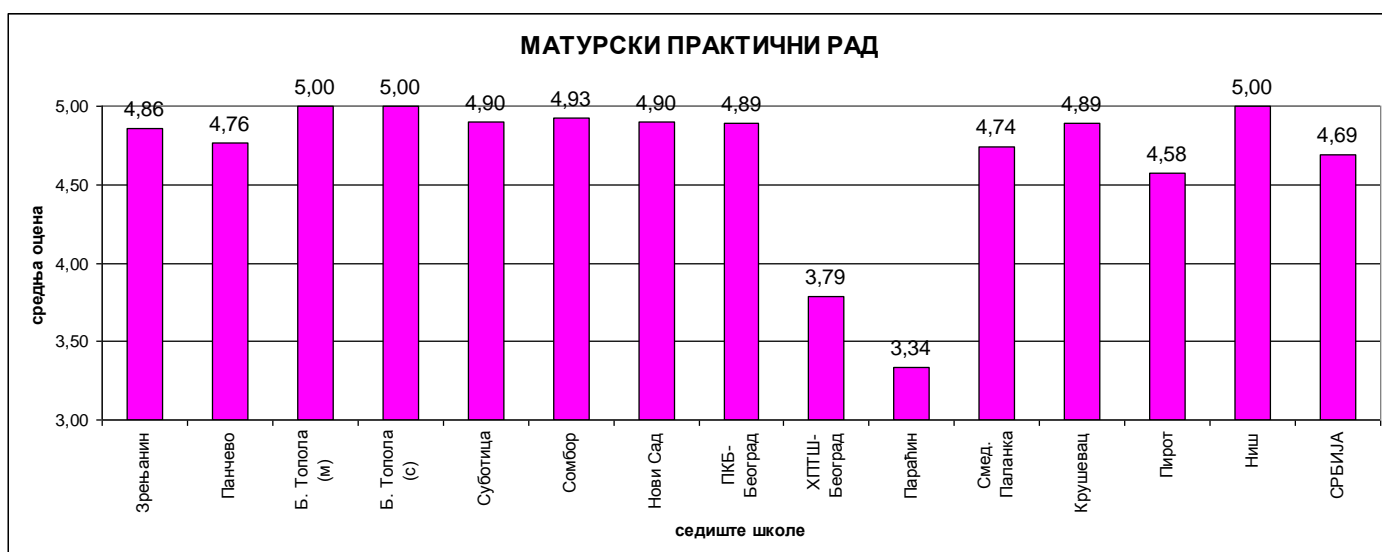
A.5.3.3. МАТУРСКИ - ПРАКТИЧНИ РАД

Провера **главних стручних компетенција** прописаних огледним наставним планом и програмом за овај образовни профил:

- праћење фаза технолошког процеса;
- контрола квалитета

реализује се израдом два практична задатка, пред испитном комисијом, коју чине два наставника и један представник социјалних партнера.

Средња оцена ученика огледних школа на матурском – практичном раду као и средња оцена на нивоу републике приказани су на графикону 5.

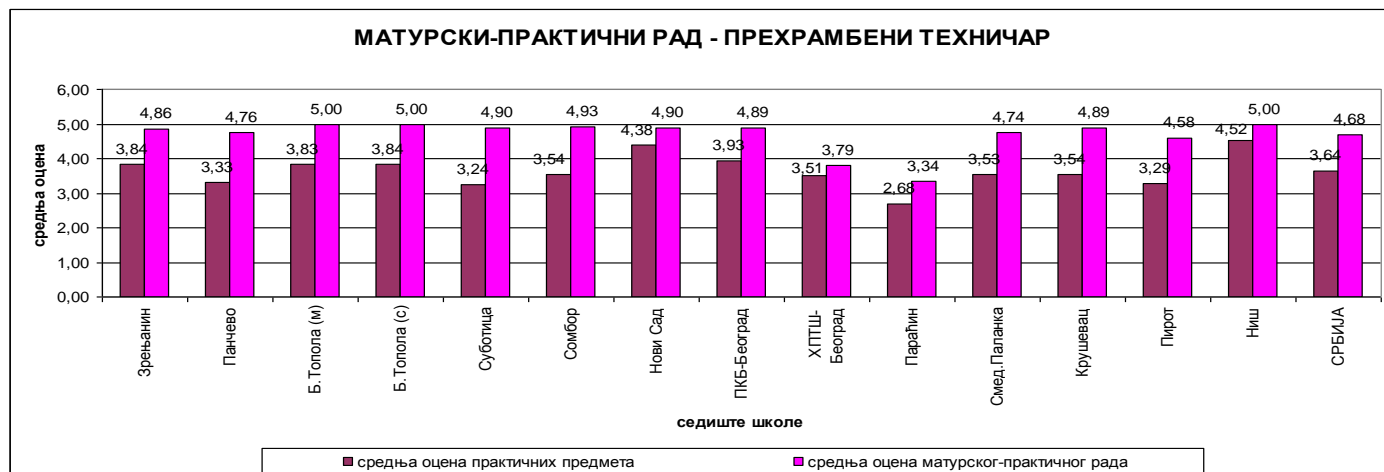

Графикон 5. Збирни резултати Матурског-практичног рада

Највећа одступања од просечне оцене на нивоу републике постигнута су у Технолошкој школи у Параћину (- 28,92%) тј Хемијско-прехранбеној технолошкој школи у Београду (-19,29%) и Пољопривредној школи у Бачкој Тополи тј Хемијско-прехранбеној школи у Нишу (+ 6,53%).

Наставни предмети, у оквиру којих се стичу практична стручна знања и вештине (компетенције) неопходна за обављање послова и задатака на одговарајућем радном месту за која се образују ученици у оквиру овог образовног профила, су Прехрамбена технологија и Контрола квалитета.

Поређење средњих оцена ученика огледних одељења из ових предмета постигнуте током школовања са средњом оценом на овом испиту приказано је на графикану 6.

Графикон 6. Средње оцене практичних стручних предмета постигнуте током школовања и оцене постигнуте на матурском-практичном раду

Као што се може видети, у свим школама, средња оцена матурског – практичног рада је виша у односу на оцене из практичних стручних предмета постигнутих током школовања.

Највећа одступања средње оцене матурског – практичног рада у односу на средње оцене из практичних стручних предмета постигнуте током школовања уочавају се у Хемијско-технолошкој средњој школи "Лазар Нешић" у Суботици (+ 51,16%) тј Техничкој школи у Панчеву (+ 43,16%) а најмање у Хемијско-прехрамбено технолошкој школи у Београду (+7,94%) тј Хемијско – прехрамбеној школи у Нишу (+10,70%).

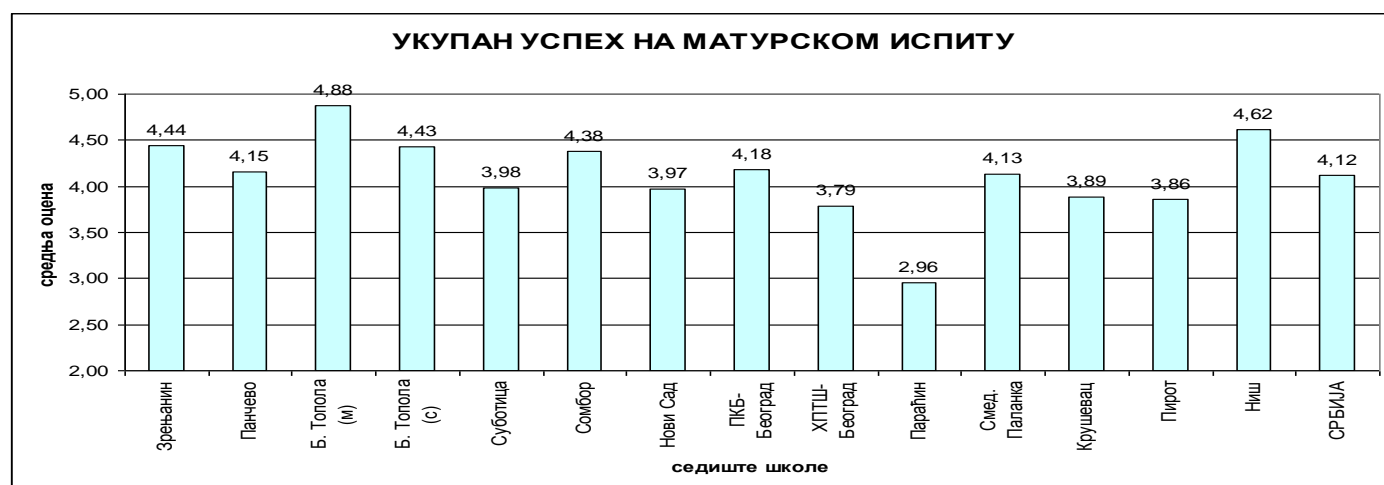
Средња оцена матурског-практичног рада и по школама и на нивоу републике, је висока, и одступа од средње оцене стручних практичних предмета постигнутих током школовања. У свим школама она је већа од оцене у току школовања. Интересантно је да су одступања ових оцена знатно мања него у случају друга два испита.

A.5.3.4. МАТУРСКИ ИСПИТ У ЦЕЛИНИ

Укупан успех на матурском испиту представља средњу оценом свих испита у оквиру матурског испита. На нивоу школе он представља средњу оценом свих ученика те школе, а на нивоу Републике, средњу оценом матурског испита свих ученика овог образовног профила.

Средња оцена ученика огледних школа на матурском испиту као и средња оцена на нивоу републике приказани су на графикану 7.

Највећа одступања од просечне оцене на нивоу републике постигнута су у Технолошкој школи у Параћину (- 28,23%) и Пољопривредној школи у Бачкој Тополи (+ 18,49% у одељењу на мађарском наставном језику) тј Хемијско – прехрамбеној школи у Нишу (+ 12,10%).

Графикон 7. Коначни резултати матурског испита у целини

Сагледавајући матурски испит у целини може се рећи да су најбољи резултати постигнути у школама у Бачкој Тополи и Нишу а најслабији успех постигли су ученици из Параћина.

А.3.4. СТАВОВИ УЧЕНИКА О РЕАЛИЗОВАНОМ МАТУРСКОМ ИСПИТУ

Истраживање ставова ученика и социјалних партнера о реализацији првог матурског испита за огледни образовни профил пословни администратор који је реализован по новим правилима и утврђеним стандардима обављено је у јуну месецу 2007. године, путем анонимне анкете. Од 711 ученика који су приступили полагању испита, упитнике је попунило 636 ученика (88,7%). Податке није послала Економско-трговинска школа «Вук Караџић» из Старе Пазове.

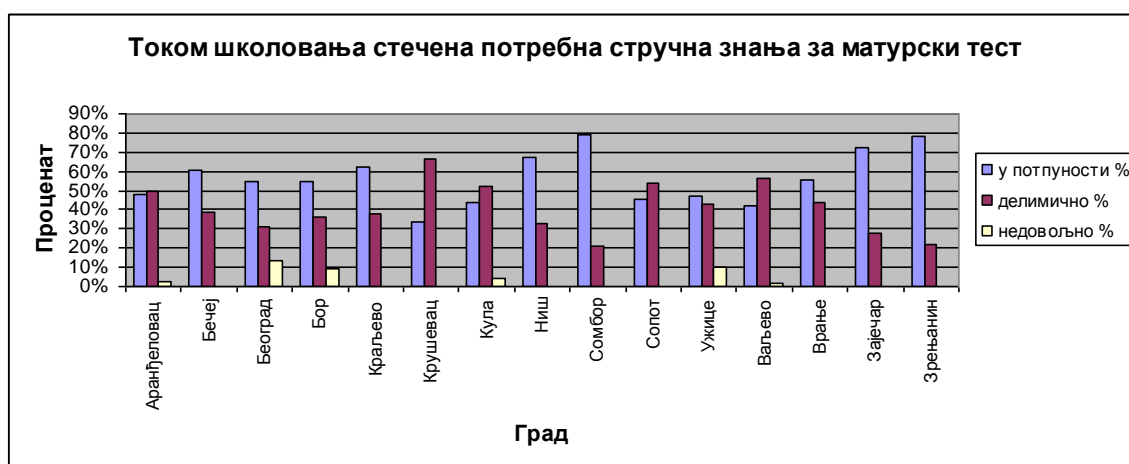

Испитивање ставова социјалних партнера о реализацији матурског испита и успешности ученика укључило је потенцијалне послодавце из свих градова у којима се реализује огледни образовни профил пословни администратор (44 попуњена упитника). Податке није доставила школа из Старе Пазове.

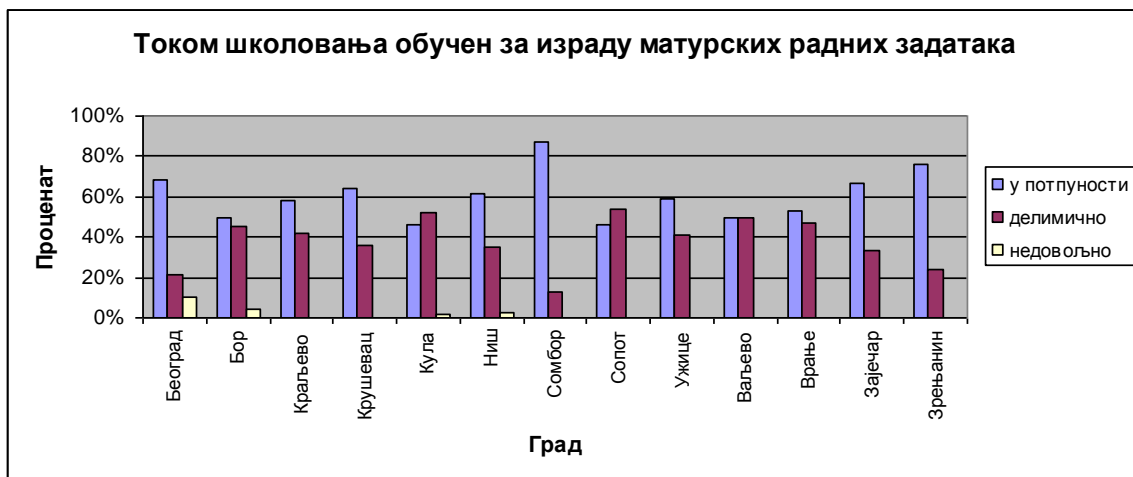
Циљ истраживања је био да се сагледају мишљења и ставови ученика и социјалних партнера о новој концепцији полагања стручне матуре, као и да се изврши прва компаративна процена о стручним компетенцијама ученика у новом огледном профилу.

Истраживање није било усмерено ка утврђивању квалитета саме матуре, као и поступка реализације, мада су поједини “отворени” одговори покрили и ове категорије.

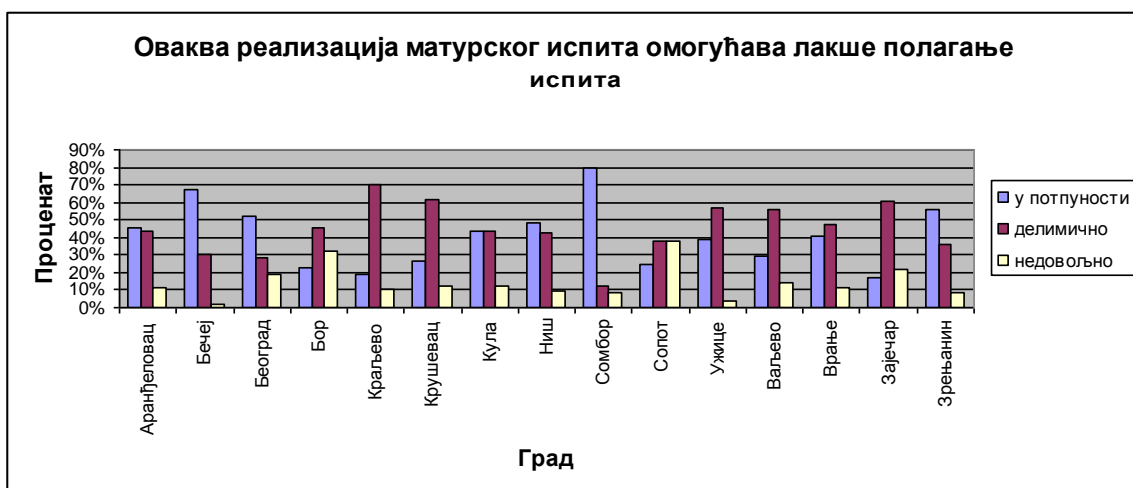
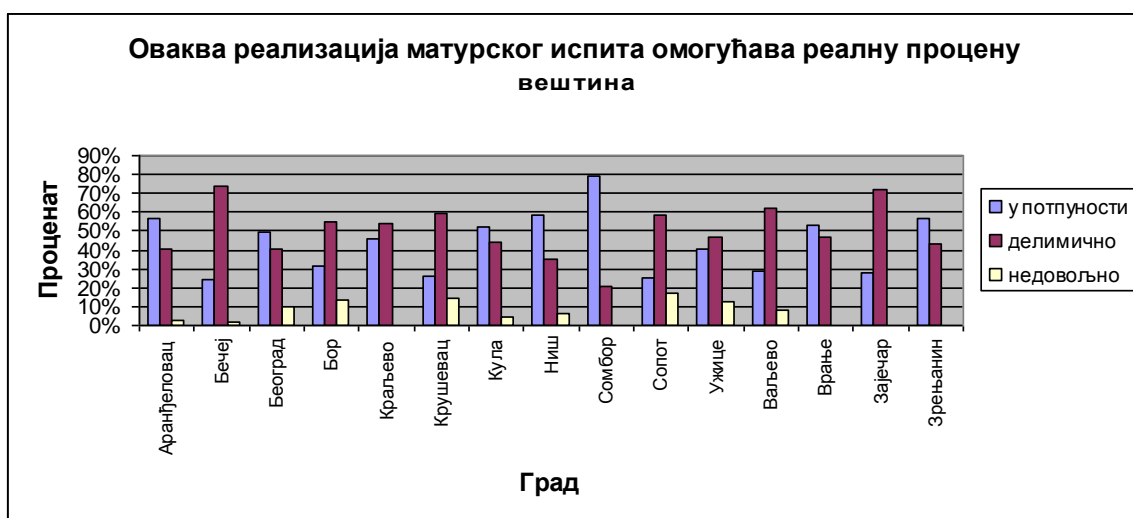
Прва група питања односила се на ставове ученика о теоријским знањима која су стекли током четворогодишњег школовања, а која су проверавана на матурском тесту. Из упоредне табеле може се закључити да нема значајнијих регионалних одступања, и да је 55% ученика проценило да је у потпуности припремљено за тест.

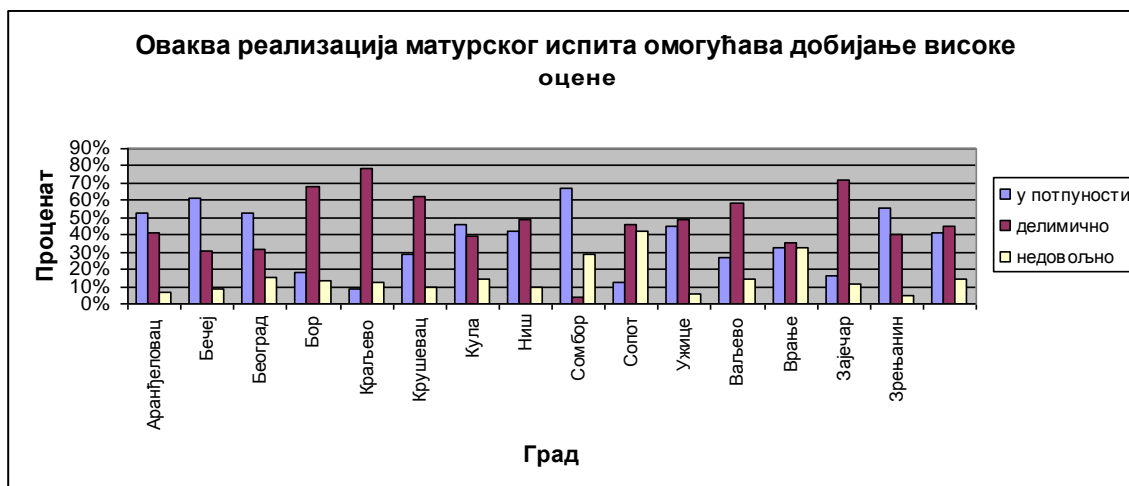

Друга група питања покривала је ставове о практичним стручним компетенцијама (вештинама) која су проверавана по новим стандардима током израде матурских радних задатака. Овде је проценат ученика који су проценили да су у потпуности овладали вештинама нешто већи (61,2%), али су већа и регионална одступања. Ученици у Сомбору огромном већином процењују да су у потпуности обучени за израду матурских радних задатака (87,5%), док је нешто нижи проценат ученика у истој категорији у Сопоту и Кули (45,8%). Међутим, може се извести општи закључак да ученици показују солидан степен задовољства стручним компетенцијама којима су овладали током школовања.

Следећа група питања односила се на ставове о самој реализацији испита, као и о начину процене знања и вештина.

Упоредним сагледавањем табела може се закључити да је приметна нешто већа диверсификација одговора, нарочито у последњем питању. И даље је висок проценат ученика који показује потпуно задовољство (44,5%, 42,6%, 40,7%). Приметан је већи проценат ученика који процењује да овакав начин полагања матуре није нимало лак (13,4%), као и да им је теже да на овај начин добију високе оцене (чак 14,1 % ученика процењује да им није нимало лако да добију високу оцену).

Када се на крају упореде и отворени одговори (чак 484 ученика искористило је могућност да упише коментар), многи ученици још не схватају нову концепцију провере стручних компетенција, па им се чини да је матура презахтевна јер је и иначе “матура пука формалност”. Нешто чешће појављује се и процена да их оваква матура спречава да се ваљано припреме за факултет (“Матурски испит је непотребан... Пријемни испит за факултет је много битнији.” “Мислим да матуру не би требало да полага она деца која хоће да упишу факултет, ја сам изгубио драгоцену недељу дана за припрему за фах.”). Фреквентне су похвале на стечена стручна знања током обуке у бироу, али и похвале овакве матуре. (“Мислим да овакав начин треба да остане и код млађих генерација”, “Више ми се свиђа овакав начин полагања матуре него класичан” “Моје је мишљење да је ово доста добар метод матурског испита и да га треба практиковати у даљем школовању”).

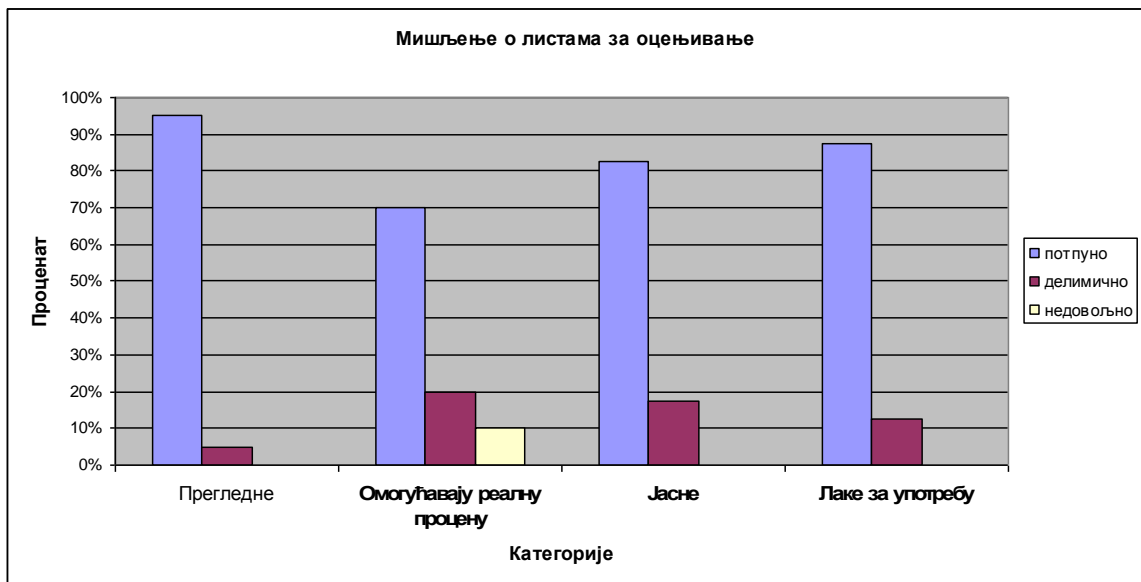
Треба напоменути да има и појединачних коментара који се не слажу са коначним одговорима, као и ученика који су имали притужбе на организацију или на кључ теста.

А.3.5. СТАВОВИ СОЦИЈАЛНИХ ПАРТНЕРА О РЕАЛИЗОВАНОМ МАТУРСКОМ ИСПИТУ

Од 44 испитаника 20 је већ сарађивало са ученицима током праксе, а њих 17 је и до матурског испита имало добру сарадњу са школом. Сви социјални партнери су одговорили да су добро припремљени за процену ученичких постигнућа. Мала је учесталост тзв. непожељних одговора који могу сугерисати недовољну професионалност при избору социјалних партнера (6 има познанике у школи, 5 као разлог истиче да им дете похађа ту школу, а само 1 да се прихватио тог посла зато што школа није могла да нађе одговарајућег социјалног партнера). С обзиром на важност улоге трећег члана комисије који долази непосредно из “света рада”, убудуће би ипак требало благовремено контактирати и мотивисати потенцијалне послодавце на чвршћу сарадњу са школама.

Социјални партнери су такође процењивали листе за оцењивање (које су по први пут увеле стандард за оцену).

Највећи проценат незадовољства (10%) везан је за процену вештина ученика. Социјални партнери наводе следеће разлоге:

5. Код неких задатака се не бодује тачност решења, већ само форма, тако да за неисправан резултат нема негативних бодова;
6. Мислим да се на основу општих услова у листи (на почетку) стиче велики број поена у односу на стручни део који се у другом делу бодује;
7. Временско ограничење носи много бодова (можда треба да буде само максимално време за израду);
8. Листе би требало обогатити елементима везаним за стручност, а не формалност.

Велики број попуњених одговора који су остављени за коментар указује да су социјални партнери углавном веома озбиљно схватили своју дужност и да ће и убудуће радо давати сугестије које би ваљало размотрити приликом састављања листа за оцењивање за наредне генерације.

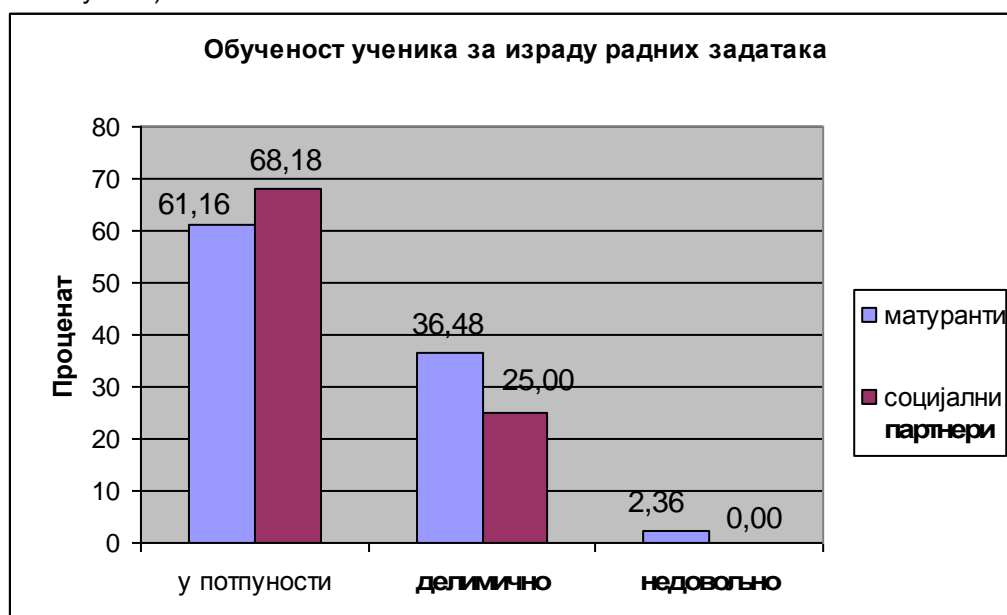
А.3.5.1. ПРОЦЕНА СТРУЧНОСТИ УЧЕНИКА

Социјални партнери су имали задатак да процене стручност ученика, при чему им је понуђена петостепена скала која је укључивала и одговор да су нивои постигнућа ученика незадовољавајући, или потпуно различити. Овакав одговор би могао да пружи слику да стечена стручност зависи искључиво од индивидуалних напора ученика, а не од системских решења (новог програма и приступа настави/обуци). Резултати су, међутим, показали потпуно нову слику.

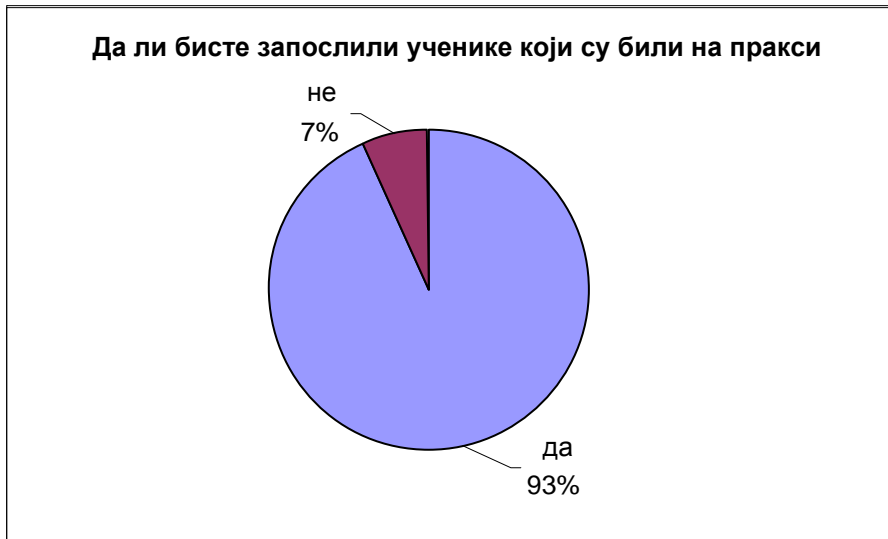

Као што се може видети, одговори су обухватили само две категорије које сугеришу да су људи “из праксе” показали неподељено задовољство показаним компетенцијама ученика. Њихова процена боља је од процене самих ученика.

Када упоредимо ставове ученика о стеченим сручним компетенцијама током школовања са проценом послодаваца добијамо следеће податке (интересантно је да ниједан социјални партнер није проценио да су ученици недовољно обучени):

На питање да ли би запослили ученика ПА, добијени су следећи одговори:

С обзиром да је идентична прерасподела одговора на (контролно) питање да ли би и следеће године учествовали у реализацији оваквог концепта матурског испита, може се са сигурношћу закључити да исти испитаници одговарају одрично и да овакав став може имати везе са претходним мишљењем или одабиром социјалног партнера. (Исти проценат испитаника није проценио ни стручне компетенције ученика, па се намеће закључак да нису показали довољан степен интересовања за нову концепцију матуре).

Сви коментари изразито су повољни, зато ћемо навести само неке: "Одлична организација и све похвале за цео тим", "Пријатно сам изненађен врло високим новоом, пре свега, практичних знања", "Радећи на овом задатку стекла сам позитивно искуство увидом у радну атмосферу ученика и професора који заслужују највише оцене..." (Од 44 испитаника 32 је уписало веома повољан коментар).